

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

WWW.KIMPRESS.BY

С. 5

С. 9

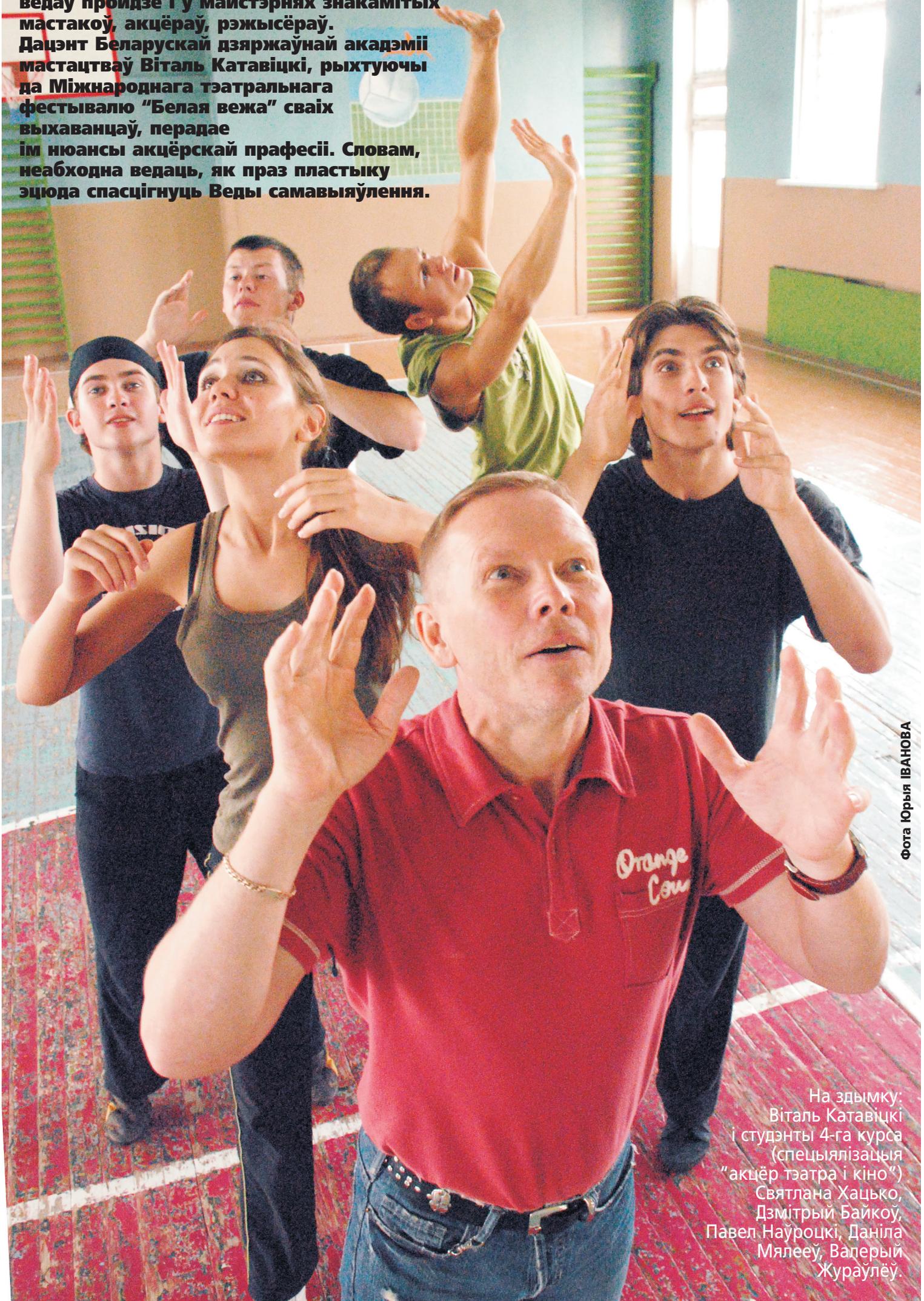
С. 10 — 12

С. 7

НЮАНСЫ ВЕДАЎ

Для студэнтаў творчых прафесій Дзень ведаў пройдзе і ў майстэрнях знакамітых мастакоў, акцёраў, рэжысёраў. Дацэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Віталь Катавіцкі, рыхтуючы да Міжнароднага тэатральнага фестывалю "Белая вежа" сваіх выхаванцаў, перадае ім нюансы акцёрскай прафесіі. Словам, неабходна ведаць, як праз пластыку эцюда спасцігнуць Веды самавыяўлення.

Фота Юрыя ІВАНОВА

На здымку:
Віталь Катавіцкі
і студэнты 4-га курса
(спецыялізацыя
"акцёр тэатра і кіно")
Святлана Хацько,
Дзмітрый Байкоў,
Павел Наўроцкі, Даніла
Мялееў, Валерый
Жураўлёў.

Наша самабытнасьць — спадчына Еўропы

Дні еўрапейскай спадчыны ладзяцца на пачатку восені ва ўсіх краінах, што ўваходзяць у Еўрапейскую культурную канвенцыю. У нас яна была ратыфікавана ў 1993 годзе.

Сёлетнія Дні еўрапейскай спадчыны пройдуць на Беларусі надзвычай маштабна. Як сьвярджае намеснік міністра культуры Уладзімір Грыдзюшка, яны будуць садзейнічаць міжнароднаму аўтарытэту нашай краіны, прапагандзе беларускай культуры ў еўрапейскім кантэксце, стануць наглядным сведчаннем нашага ўнёску ў рэалізацыю Еўрапейскай культурнай канвенцыі.

Урачыстае адкрыццё мерапрыемстваў, сёлетняга тэма якіх — “Беларусь самабытная: Традыцыі. Мова. Мастацтва”, — будзе ладзіцца 11 верасня. Да гэтай даты прымеркавана і правядзенне “круглага стала”, за якім навукоўцы абмяркуюць ступень захаванасці аб’ектаў матэрыяльнай і нематэрыяльнай спадчыны.

Па словах загадчыка сектара ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і каардынатора Дэна еўрапейскай спадчыны ў Беларусі Наталлі Хвір, асноўныя мерапрыемствы пройдуць у краіне 12 — 13 верасня. У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі ладзяцца выстаўкі “Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст.”, “Крыніца вечнай прыгажосці” (золата і срэбра ў музейных зборах), “Касцярызнае рамясто Беларусі ад першабытнасці да Сярэднявечча”, “Гісторыя Беларусі XV — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы”.

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь прэзентуе ў Раўбічах выстаўку “Беларускае народнае мастацтва”, Нацыянальная бібліятэка Беларусі — выстаўку “Лепшыя кнігі Беларусі”.

Культурныя акцыі, прымеркаваныя да Дэна еўрапейскай спадчыны, пройдуць 12 — 13 верасня ў многіх раёнах і абласцях краіны. Да прыкладу, у Галерэі мастацтваў Слуцкага краязнаўчага музея будзе ладзіцца “Арт-сесія” юных мастакоў мяс-

овых дзіцячых школ мастацтваў; у выставачнай зале ўпраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама — фотавыстаўка работ Віталія Грыцка і традыцыйная творчая акцыя “Восенскі салон”; у Гомельскім дзяржаўным мастацкім вучылішчы — тэматычная выстаўка “Беларусь самабытная”; у Гомельскай абласной універсальнай бібліятэцы — Дзень адкрытых дзвярэй у Музеі рэдкай кнігі і тэматычны агляд літаратуры “Фальклорна-этнаграфічная спадчына”; у Касцюковіцкім раённым доме рамёстваў — прэзентацыя твораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва майстроў Магілёўшчыны; ва ўсіх публічных бібліятэках Магілёўскай вобласці — тэматычныя кніжныя выстаўкі “Невычэрпная крыніца талентаў”, “Незалежнасць мовы — незалежнасць духу”, “Наша спадчына прамאўляе”; у Шклове — кінапаказ “Беларусь самабытная. Мова, традыцыі, рамёствы”; у Барысаглебскай царкве Гродна — “круглы стол” “Захаваная спадчына”...

А.С.

Напярэдадні Дня ведаў

У “Лабірынце” з Букваром не заблукаеш

У чацвер, 27 жніўня, у галерэі “Лабірынт” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ўрачыста распачалася культурна-асветніцкая дзея “Чароўны свет дзіцячай кнігі”. Акцыя прысвечана Дню ведаў.

Як паведамляе “К” супрацоўнік аддзела Нацыянальнай бібліятэкі Беларусь па сувязі з грамадскасцю Марына Пярвушына, у межах культурна-асветніцкай дзеі прэзентацыя кніжных выстаўкі “Сучасная дзіцячая кніга” і “Дзіцячая кніга XVIII — XX стст.”.

Першая ўключае каля сотні багата ілюстраваных кніг не толькі для школьнікаў, але і для тых чытачоў-пачаткоўцаў, якія толькі рыхтуюцца сесці за парты. Прадстаўлены тут, натуральна, пераможцы леташняга Нацыянальнага конкурсу “Мастацтва кнігі”: “Буквары” Анатоля Клышкі і Надзеі Старажавай.

Сярод унікальных выданняў таксама — “Казка пра Івана-ганчара і пачвару-цара” Анатоля Грачанікава, “Дзікае палляванне караля Стаха” Уладзіміра Караткевіча...

Другая выстаўка прэзентуе дзіцячыя кнігі, выдадзеныя ў Беларусі і Расіі ў XVIII — XX стагоддзях. Гэта першы дзіцячы часопіс, што выдаваўся ў Маскве ва ўніверсітэцкай друкарні як дадатак да “Московских ведомостей”. Прадстаўлены тут і самыя розныя па форме кнігі для дзяцей.

Але выстаўкамі дзея не абмяжуецца. Наведвальнікі Нацыянальнай бібліятэкі пазнаёмяцца са шматгранным талентам маладой пэаткі і мастачкі Ясені Сцяпанавай. У галерэі “Атрыум” можна ўбачыць яе работы, а таксама ілюстрацыі графіка Валерыя Славука да кнігі Сцяпанавай “Купалінка”.

Наш кар.

Манюшка цяпер і ў Тураве

4 верасня на старажытнай Тураўскай зямлі, слаўнай сваімі легендамі і паданнямі, пройдзе свята мастацтваў, зладжанае Нацыянальным канцэртным аркестрам Беларусі пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга пры падтрымцы дзяржавы і мясцовых улад.

У цэнтры музычных падзей апынецца святкаванне 190-годдзя з дня нараджэння знакамітага класіка беларускай і польскай музыкі Станіслава Манюшкі. Нарадзіўшыся непадалёк ад Мінска, больш за 30 гадоў свайго жыцця ён правёў на Міншчыне і Віленшчыне. У Варшаву ж яго запрасілі ўжо сталым майстрам, аўтарам не толькі безлічых вакальных, інструментальных, сімфанічных твораў, але і опер.

Аднак юбілейны канцэрт невыпадкова пройдзе пад назвай “Знака-

мітыя сыны Беларусі”. У ім прагучыць музыка не толькі С.Манюшкі, але і ягоных сучаснікаў і сяброў: Напалеона Орды, Мечыслава Карловіча, Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча і іншых выдатных твораў. Выканаўцамі выступяць не толькі шматлікія камерна-інструментальныя склады Нацыянальнага канцэртнага аркестра, але і новы вакальны калектыў, што з’явіўся ў гэтым аркестры, — харавая група пад кіраўніцтвам Наталлі Міхайлавай.

Шанаванне памяці С.Манюшкі стане не адзіным акцэнтам фестывалю, які носіць, найперш, асветніцкі характар. Распачнецца свята ў Жыткавічах. Лаўрэат шматлікіх міжнародных конкурсаў, наша знакамітая маладая піяністка Даша Мароз правядзе майстар-клас для навучэнцаў тамтэйшай школы мастацтваў. Акцыя “Майстры

мастацтваў — дзецям і моладзі” перанясецца і ў Тураў, дзе адбудзецца творчая сустрэча з народным артыстам Беларусі, кампазітарам Эдуардам Зарыцкім. Вядомыя жывапісцы Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў правядуць адкрыты ўрок малюнка “Маёй радзіме прысвячаецца”.

Сваё майстэрства пакажуць і гаспадары свята. У Тураўскім гарадскім доме культуры пройдзе выстаўка вырабаў народных майстроў Жыткаўшчыны. Там жа выступіць і народны хор Турава пад кіраўніцтвам Васіля Сушко.

Н.Б.

У рубрыцы “Камертон” гэтага нумара кіраўнік Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі маэстра Міхаіл Фінберг падзеліцца з чытачамі “К” сваімі творчымі планами.

Бязмежныя магчымасці таленту

На Першым Міжнародным фестывалі народнай творчасці для асоб з абмежаванымі магчымасцямі здароўя, што праходзіў з 20 па 23 жніўня ў Маскве, гродзенскі музыкант Валянцін Станкевіч заваяваў Гран-пры ў намінацыі “Інструментальная творчасць”. Паспех 16-гадоваму юнаку прынесла “Саната-парціта” Іосіфа Гайдна, таксама ён быў адзначаны дыпламам у намінацыі “Вакальная творчасць”. Канкурэнцыя была адчувальна: у фестывалі ўдзельнічалі 320 чалавек узростам да трыццаці гадоў.

Вучыцца Валянцін у дзесятым класе Гродзенскай школы-інтэрната для дзяцей з парушэннямі

зроку. У шасцігадовым узросце ён пачаў асвойваць фартэпіяна, пасля вывучыў нотную граматы для сляпых па Брайлю. Затым стаў займацца баянам; першым яго настаўнікам быў беларускі музыкант і паэт Віктар Кудлачоў. Сёння хлопец можа сыграць праграму працягласцю паўтары гадзіны на прафесійным пяцірадным баяне.

Гэтым музычныя захапленні таленавітага Валянціна не абмяжоўваюцца: ён грае на трубе ў школьным духавым аркестры. Яшчэ піша вершы на беларускай, рускай і польскай мовах. Юнак атрымаў запрашэнне на міжнародны творчы конкурс у Любліне, які адбудзецца восенню.

Фестываль для асоб з абмежаванымі магчымасцямі здароўя ў

расійскай сталіцы адбыўся пры падтрымцы Міністэрства спорту, турызму і маладзёжнай палітыкі РФ. У ім удзельнічалі таленты з Расіі, Беларусі, Украіны, Азербайджана, Арменіі. Мэтай яго з’яўляецца абмен вопытам работы па сацыяльнай абароне і інтэграцыі маладых людзей з фізічнымі недахопамі, выяўленне адоранай моладзі з асаблівасцямі здароўя. Арганізатары паставілі задачу пашырыць міжнароднае партнёрства ў падтрымцы такіх людзей, лепшай рэалізацыі іх талентаў. Сярод намінацый: “Вакал”, “Інструментальная творчасць”, “Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва”, “Танец”, “Выяўленчае мастацтва”, “Акцёрскае майстэрства”.

А.Б.

Пра дзяўчынку па мянушцы “Рыжык”

У жніўні распачаліся здымкі казкі “Рыжык”, рэжысёрам і аўтарам сцэнарыя якой стала Алена Турава, вядомая па яшчэ адной дзіцячай карціне — “Навагоднія прыгоды ў ліпені”. Падзеі новай кінастужкі “Беларусьфільма” будуць развівацца ва ўстановах культуры краіны. У кадрах мы зможам пазнаць інтэр’еры гомельскага Палаца Румянцавых-Паскевічаў і Белдзяржфілармонію.

Галоўная гераіня карціны — дванаццацігадовая дзяўчынка па мянушцы Рыжык, ролю якой выконвае вучаніца сёмага класа мінскай школы № 161 Дзіяна Запрудская. Нягледзячы на тую юны ўзрост, яна мае ў сваёй творчай біяграфіі ўжо шэсць фільмаў. Для гэтай стужкі актрысе давялося пафарбаваць валасы ў руды колер, але выглядае яна ў новым абліччы вельмі натуральна.

Пакуль што здымкі адбываюцца ў адным з павільёнаў Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”, якому надалі выгляд вежы астралага. Па словах Алены Туравай, спецефектаў будзе няшмат, хаця, згодна з сюжэтам казкі,

падзеі разгортваюцца ў дзівоснай краіне. Ролю Мага выконвае акцёр Павел Харланчук, які ўжо сустракаўся з маленькай Дзіянай на здымках фільма “Каханне як матыль”.

У новай карціне, прэм’ера якой адбудзецца прыкладна напрыканцы 2010 года, здымуцца таксама Алег Гарбуз, Алесь Самохавец, Дзмітрый Пустыльнік. Касцюмы для казачных герояў распрацавала выпускніца Беларускай дзяржаўнай акадэміі Марыя Яскевіч. У карціне будзе гучаць музыка мінскага кампазітара Уладзіміра Кандрусевіча.

Н.А.

Новыя назвы сквераў

Некалькім вуліцам і скверам Мінска нядаўна далі назвы. Месца адпачынку каля Белдзяржфілармоніі цяпер стане Бондараўскім скверам, а сквер каля вуліцы Няміга, Валадарскага і Гарадска Вал названы ў гонар Адама Міцкевіча, помнік якому тут стаіць з 2003 года. Нядаўна адбылося пасяджэнне Камісіі па найменванні і перайменванні праспектаў, вуліц, плошчаў і іншых састаўных частак горада... Вынікі яго паказалі, што ў сталіцы не засталася ніводнай безназоўнай вуліцы і ёсць каля дзесяці сквераў, якія яшчэ патрэбна абазначыць.

Самы старэйшы ў горадзе сквер, які знаходзіцца каля Цэнтральнага Дома афіцэраў, стаў Аляксандраўскім у гонар капліцы Аляксандра Неўскага, пабудаванай тут у 1870 годзе. За ЦУМам раней знаходзіліся майстэрні бондараў, таму сквер, што прылягае да бібліятэкі імя А.С. Пушкіна, стаў Бондараўскім. У межах вуліцы Ігнаценкі, Татарскай і Грыбаедава ў сярэдзіне XIX стагоддзя знаходзіліся татарскія могілкі. Сёння там будуюцца мячэць, таму назваць сквер Татарскім цалкам апраўдана.

Дзякуючы былым прадмесцям “Тучынка” і “Ляхаўка” сталі існаваць Тучынскі і Ляхаўскі скве-

У скверы Адама Міцкевіча.

ры каля вуліцы Берута і Ульянаўскай адпаведна. А новая вуліца, якая будзе знаходзіцца каля вуліцы Адоеўскага і Бельскага і пакуль яшчэ толькі ў праекце, атрымае імя беларускага пісьменніка К.Кірэнка.

Іна Пяцелька, галоўны спецыяліст аддзела культурна-асветніцкай работы Упраўлення культуры Мінгарвыканкама, адзначыла, што Камісія імкнецца вяртаць важныя для гісторыі імёны, і новым састаўным часткам горада даюцца назвы, якія звязаны з гістарычным ці геаграфічным мінулым гэтага месца. У склад Камісіі сёння ўваходзяць навуковыя супрацоўнікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, работнікі дзяржаўных органаў, дэпутаты, спецыялісты ў галінах геаграфіі, гісторыі, культуры і інш.

К.Н.

Аб’ява*

Стыпендыяльная праграма Міністра культуры і нацыянальнай спадчыны Рэспублікі Польшча “Gaude Polonia”

Нацыянальны цэнтр культуры аб’яўляе конкурс на атрыманне стыпендыі на шасцімесячны курс навучання ў Польшчы ў рамках стыпендыяльнай праграмы Міністра культуры і нацыянальнай спадчыны Рэспублікі Польшча “Gaude Polonia”. Праграма “Gaude Polonia” прызначаецца для маладых мастакоў і перакладчыкаў з краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы.

Курс навучання ў Польшчы пачнецца 1 лютага і будзе доўжыцца да 31 ліпеня 2010 года. Набор удзельнікаў ажыццяўляецца на конкурснай аснове. Кандыдаты павінны валодаць польскай мовай на базавым узроўні.

Заяўкі прымаюцца да 15 кастрычніка 2009 года.

Падрабязную інфармацыю аб праграме “Gaude Polonia” і бланкі анкет можна атрымаць на інтэрнет-старонцы: www.nck.pl, а таксама ў польскіх дыпламатычных установах у Мінску і ў Нацыянальным цэнтры культуры ў Варшаве (тэл. +48 22 210 01 21 або +48 22 210 01 22).

Гомельскі дзяржаўны тэатр лялек выступіць на Міжнародным тэатральным фестывалі “Блукаючыя зоркі” ў Кіеве. Прывітаны ён творчасці Шалом-Алейхема: сёлета спаўняецца 150 гадоў з дня нараджэння пісьменніка. Праводзіцца фестываль ужо адзінаццаты раз і збірае прафесійныя і аматарскія тэатры ды тэатральныя студыі з розных краін СНД, якія маюць у сваім рэпертуары творы класіка. Спектаклі пройдуць на сцэне Кіеўскага акадэмічнага тэатра лялек 3 — 5 верасня.

Ад Шалом-Алейхема да Купалы

Мерапрыемства праводзіцца пры падтрымцы Міністэрства спорту і турызму Украіны, якое ў 2006 годзе прызнала фестываль самым паспяховым тэатральным праектам у галіне культуры нацыянальных меншасцей краіны. Больш за дзесяць дзяржаў прынялі ў ім удзел, прадэманстравалі лепшыя спектаклі на розных мовах свету, пастаўленыя па творах Шалом-Алейхема. Гомельскі тэатр лялек прыедзе на “Блукаючыя зоркі” ўпершыню і пакажа пастаноўку “Памінальная малітва”, дзе задзейнічана амаль уся трупа.

Спектакль пастаўлены па п’есе драматурга Рыгора Горына, якая напісана па матывах твораў Шалом-Алейхема. Як паведамілі ў Гомельскім тэатры, паводле жанру гэтая пастаноўка — трагікамедыя, яна звяртае ўвагу людзей на агульначалавечыя праблемы, закранае маральныя і духоўныя аспекты, дае магчымасць паразважаць пра адносіны чалавека да Бога. Паставіў яе расійскі рэжысёр Рыгор Гольдман.

Трупа тэатра налічвае сёння каля трыццаці чалавек, у яго рэпертуары — прыкладна 40 спектакляў. Вярунушыся з Кіева, акцёры будуць удзельнічаць у акцыі, прывітанай пачатку навучальнага года. У яе межах 8 верасня абудзецца першы спектакль для першакласнікаў Гомеля, якія змогуць наведваць тэатр бясплатна да канца месяца. Фінансаванне гэтых паставак адбылося з бюджэту горада. У хуткім жа часе калектыву установы плануе аднавіць да паказу “Адвечную песню” па аднаіменным творы Янкі Купалы, якая карысталася вялікім поспехам не толькі ў дзяцей, але і ў дарослых глядачоў.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

У Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі днямі адкрылася выстаўка “Чароўны свет украінскай вышыўкі”, прывітаная святкаванню Дня Незалежнасці краіны-суседкі, які адзначаецца 24 жніўня. Каля сотні вышытых работ прадставілі члены ўкраінскіх грамадскіх аб’яднанняў на тэрыторыі Беларусі.

Вышываныя ўзоры Украіны

“Той, хто пакідае сваю краіну і пераязджае жыць у іншую, заўсёды прывозіць з сабою часткі культуры радзімы, — гаворыць Вераніка Сасноўская, загадчык інфармацыйна-выставачнага аддзела музея. — На выстаўцы можна ўбачыць, як захоўваюцца і развіваюцца традыцыйныя вышыўкі, гэтага старадаўняга дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Украіны, дзякуючы выхадцам з Беларусі. Присутнічаюць і рэдкія экспанаты — работы пачатку XIX, 60-х — 70-х гадоў XX стагоддзя, а таксама вышыўанкі нашых сучаснікаў”.

Як маладыя аматары, так і вопытныя народныя майстры належача да грамадскіх аб’яднанняў украінцаў: “Заповіт” (Мінск), “Краяні” (Маладзечна), “Калінова Гі-

ка” (Мар’іна Горка). У іх творах выяўляюцца каларыт і гама тых рэгіёнаў, адкуль яны прыехалі, а гэта Чарнігаўшчына, Равеншчына, Цярнопальшчына, Сумшчына, Валынь. Некаторыя з іх з’яўляюцца лаўрэатамі рэспубліканскіх фестывалаў нацыянальных культур, іх работы былі паказаны на фестывалі “Славянскі базар у Віцебску”.

У творах можна ўбачыць самыя розныя вобразы: асэнсаванне акаляючага характа, выявы міфалагічных істот, звычайна продкаў, элементы народных узораў. Кожны рэгіён адрозніваецца колеравай гамай, арнаментацыяй.

Арганізавалі экспазіцыю Мінскае грамадскае аб’яднанне украінцаў “Заповіт”, Пасольства Украіны ў Рэспубліцы Беларусь, Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур і Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі, іх прадстаўнікі якіх выступілі на вернісажы.

С.Ю.

Сёння ў Петрыкаўскім раёне, на месцы знішчэння пад час Вялікай Айчыннай вайны двух суднаў Пінскай флатыліі, працягваецца Міжнародная экспедыцыя “Дарогамі Вялікай Перамогі”, у якой прымаюць удзел ветэраны Беларусі і Украіны.

Шляхам Перамогі...

Як адзначыла начальнік аддзела ідэалагічнай работы Петрыкаўскага райвыканкама Антаніна Бруяк, цягам пяці дзён мяркуецца вызначыць месцазнаходжанне, а таксама даследаваць тэхнічны стан і магчымасць далейшага ўзяцця з прыпынку двух бранекатэраў атрада рачных караблёў, затопленых у 1941 годзе. Таксама ўдзельнікі экспедыцыі зоймуцца вывучэннем тэхнічнага стану карабля, які прымаў удзел у вызваленні краіны ў складзе Пінскай і Дняпроўскай ваенных флатыліяў, — рэйдавага цеплахода-буксіра “Ясельда”. Мяркуецца,

што дадзенае мерапрыемства дапаможа вызначыць перспектывы аднаўлення судна і ўстаноўкі як помніка ваеннай гісторыі ў Петрыкаве. Акрамя таго, у задачах экспедыцыі значыцца далейшае вывучэнне баявога шляху Пінскай і Дняпроўскай ваенных флатыліяў.

Да таго ж, па словах Антаніны Бруяк, аддзел ідэалагічнай работы падрыхтаваў для ветэранаў некалькі экскурсій, што дазваляць удзельнікам экспедыцыі пашырыць сваё ўяўленне пра Гомельшчыну.

К.А.

Па слядах выступлення “Культуры”

Рэстаўрацыя, рэканструкцыя, будаўніцтва — у наступным годзе

У № 18 нашай газеты быў змешчаны артыкул “Што значыць “Пайшлі ў Палац!” па-жыліцку?”, у якім ішла гаворка пра важнасць адраджэння помніка сядзібнага дойлідства Магілёўшчыны, а ў публікацыі “Будаўнічыя “цуды” пераносяцца на заўтра?” (№ 26) распаўсюдзілася пра неабходнасць капітальнага рамонтна-будаўніцтва Чэрыкаўскага раённага цэнтра культуры і дасугу, а таксама пра ўзнаўленне будаўніцтва Чэрыкаўскага РДК. Абодва артыкулы былі накіраваны на рэагаванне кіраўніцтва Магілёўскага аблвыканкама. Вось што адказвае “К” намеснік старшыні Магілёўскага абласнога выканаўчага камітэта Валерыі Малашко:

“Магілёўскі абласны выканаўчы камітэт разгледзеў зварот рэдакцыйна-выдавецкай установы “Культура і мастацтва” па пытанні выканання і фінансавання рамонтных работ на аб’ектах “Рэканструкцыя з рэстаўрацыяй палацава-паркавага ансамбля ў в. Жылічы Кіраўскага раёна”, “Рэканструкцыя раённага цэнтра культуры і дасугу ў г. Чавусы”, “Будаўніцтва раённага дома культуры ў г. Чэрыкаве” і паведамляе наступнае.

Помнік архітэктуры XVIII — XIX стст. — палацава-паркавы ансамбль у в. Жылічы Кіраўскага раёна ўключаны ў Дзяржаўную інвестыцыйную праграму. У 2009 годзе на выкананне рамонтна-будаўнічых работ па першай чарзе (заходні корпус і частка паўночнага, школа мастацтваў), а таксама на распрацоўку праектна-каштарыснай дакументацыі па другой (гасцініца) і трэцяй (музей, бібліятэка, карцінная галерэя) частках выдаткавана сродкаў у памеры 2 мільярды рублёў. Па стане на 1 жніўня 2009 года асвоена 1,11 мільярда рублёў. У адпаведнасці з прапановамі Магілёўскага абласнога выканаўчага камітэта і Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь узаканы аб’ект уключаны ў праект Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмы на 2010 год, якая прадугледжвае долевы ўдзел рэспубліканскага і абласнога бюджэтаў. Усяго на выкананне работ у 2010 годзе плануецца выдаткаваць 3610,8 мільёна рублёў — першая чарга, 6370 мільёнаў рублёў — другая і трэцяя чаргі.

Аб’екты “Рэканструкцыя раённага цэнтра культуры і дасугу ў г. Чавусы”, “Будаўніцтва раённага

дома культуры ў г. Чэрыкаве” ўключаны ў праект абласной інвестыцыйнай праграмы на 2010 год. На выкананне рамонтна-будаўнічых работ на Цэнтры культуры і досугу г. Чавусы мяркуецца накіраваць 1500 мільёнаў рублёў за кошт сродкаў абласнога бюджэту, на працяг будаўніцтва раённага Дома культуры г. Чэрыкава чакаемае выдзяленне сродкаў складае 11 663,8 мільёна рублёў (3478,8 мільёна рублёў — абласны бюджэт, 8185 мільёнаў — субвенцыі з рэспубліканскага бюджэту на ліквідацыю наступстваў аварыі на ЧАЭС).

Акрамя таго, у 2009 годзе ў пералік аб’ектаў, будаўніцтва якіх ажыццяўляецца за кошт сродкаў абласнога бюджэту, дадаткова ўключаны работы па аб’екце “Будаўніцтва раённага дома культуры г. Плеск”. На выкананне праектна-вышукальных работ сёлета выдаткавана 120 мільёнаў рублёў, а на наступны год запланаваны пачатак будаўніцтва РДК”.

Акрамя таго, у 2009 годзе ў пералік аб’ектаў, будаўніцтва якіх ажыццяўляецца за кошт сродкаў абласнога бюджэту, дадаткова ўключаны работы па аб’екце “Будаўніцтва раённага дома культуры г. Плеск”. На выкананне праектна-вышукальных работ сёлета выдаткавана 120 мільёнаў рублёў, а на наступны год запланаваны пачатак будаўніцтва РДК”.

Беларускія ўражанні французскага нашчадка Напалеона

Не так даўно “К” паведамляла пра візіт у нашу краіну нашчадка роду Радзівілаў. Гэтым жа летам Беларусь наведвалі і прыватнасці, на Піншчыне пабываў прамы нашчадак нашага выбітнага земляка, мастака, кампазітара і музыкі — грамадзянін Францыі Юбэр Дэнармандзі з жонкай Мары-Клэр.

Госці пабывалі ў Іванаўскім раёне на месцы былой сядзібы Н.Орды, у культурна-музейным комплексе, а таксама ў Пінску, у палацы Бутрымовічаў, дзе хутка з’явіцца экспазіцыя, прывітаная жыхарам гэтага дома, сярод якіх быў і Напалеон, унук першага гаспадара палаца. Дарэчы, менавіта дзякуючы такой увазе да асобы Напалеона Орды, прадстаўнік яго роду вырашыўся ажыццявіць важную паездку. Гэты візіт стаў першым для нашчадкаў славагана Напалеона ў суверэнную Беларусь.

І вось французы на радзіме Напалеона, але не Банапарта, а Орды. Юбэр адкрывае для сябе горад сваіх продкаў. Удакладняць нюансы радаводу Бутрымовічаў — Ордаў — Бурсе — Дэнармандзі даваўся ў адной з залаў пінскага палаца. Як высветлілася, сям’я Дэнармандзі валодае сап-

раўднымі дакументамі, якія маюць дачыненне да Напалеона Орды, і ў перспектыве імі ў поўным аб’ёме змогуць скарыстацца беларускія даследчыкі. Тым больш, сёлета спаўняецца 485 гадоў з дня першай летапіснай згадкі роду Ордаў на Піншчыне. І гэта стала добрай нагодай разам з новымі французскімі сябрамі зазірнуць у мінулае. Паводле генеалагічнага дрэва Ю.Дэнармандзі з’яўляецца праўнукам сына Напалеона Орды — Вітольда. Юбэр і яго жонка жывуць у прыгарадзе Парыжа, у іх свая кветкавая крама. “Наведванне Пінска падарыла нам шмат новых уражанняў”, — адзначылі госці. У Кнізе ганаровых наведвальнікаў палаца Бутрымовічаў, дзе размяшчаецца аддзел ЗАГС, яны выказалі захапленне ад знаходжання ў гэтым месцы. Прыгадалася, што толькі вясной завяршылася праца па рамонтна-будаўнічых работ на помніку архітэктуры канца XVIII стагоддзя. І вось праз ліча-

ня месяцы тут сустрэлі прапраўнука Н.Орды і нашчадка пераўтваральніка Палесся, стваральніка палаца, Матэюша Бутрымовіча.

Нават за адведзены праграмай наведвання дзвюхгадзінны шпацыр па горадзе Дэнармандзі пераканаліся, наколькі багатая пінская спадчына Ордаў. Гэта і дамы ў Старым горадзе, і экспанаты Музея Беларускага Палесся, дзе ім прадэманстравалі сапраўдныя гравюры Н.Орды. А каб убачыць усё, што звязана з Ордамі на Піншчыне, Палессі — сядзібы, могілкі, памятныя месцы, — спатрэбілася б некалькі дзён. У размове на гэты конт паўстала ідэя сустрэчы на Пінскай зямлі прадстаўнікоў гэтага славагана роду, якія жывуць не толькі ў Францыі, але і ў Польшчы, Англіі.

Вячаслаў ІЛЬЯНКОЎ

Пінск

Фота аўтара

На здымках: Юбэр Дэнармандзі.

За што дыпломніку даюць дыплом?

2 верасня ў Гомельскай карцічнай галерэі Г.Х. Вашчанкі адбудзецца адкрыццё выстаўкі лепшых дыпломных работ выпускнікоў Гомельскага мастацкага вучылішча “Дыпломнік-2009”.

Гомельскае дзяржаўнае вучылішча распачае сваю дзейнасць у 1989 г., спачатку — як філіял Мінскага мастацкага вучылішча імя А.К. Глебава. За гэты час падрыхтавана каля 500 спецыялістаў сярэдняга звання па спецыяльнасцях “выкладчык выяўленчага мастацтва і чарчэння”, “жывапіс”, “дызайн”, “скульптура”, “дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва”.

Больш за 120 навучэнцаў скончылі ці з’яўляюцца студэнтамі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, многія атрымліваюць вышэйшую адукацыю ў іншых ВНУ.

Аб несумненых поспехах педагогічнага калектыву гавораць наступныя факты: 17 навучэнцаў сталі стыпендыянтамі спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі; 20 — атрымлівалі штогадовыя прэміі Гомельскага аблвыканкама і гарвыканкама па падтрымцы таленавітай моладзі. Гадаванцы вучылішча неаднаразова займалі прызавыя месцы ў рэспубліканскіх конкурсах:

Вольга Мельнік — Гран-пры конкурсу прафесійнага майстэрства сярод навучальнага ўстаноў культуры і мастацтва; Ірына Бернадская — Гран-пры вышэйзгаданага конкурсу і Гран-пры Рэспубліканскай выстаўкі “Роднай Беларусі прывітаем”, якая праводзілася пад эгідай спецыяльнага фонду Прэзідэнта краіны па падтрымцы таленавітай моладзі; Мухтарава Эльміра — Гран-пры конкурсу, прывітаных бежанцам. Выкладчыкі і навучэнцы вучылішча — пастаянныя удзельнікі выставак і конкурсаў, у тым ліку міжнародных.

Наш кар.

Terra incognita: Belarussian animation

Айчынная мультыпликацыя, якая заваёўвала і заваёўвае прызы на міжнародных фестывалях анімацыі, для звычайнага гледача, на жаль, пакуль застаецца тэрыторыяй невядомай. “Ведаю, штосьці на кінастудыі выпускаецца, але нічога так і не бачыла”, — адказала мне на агульнае пытанне накіонт беларускіх анімацыйных стужак дзяўчына, якую я спыніла на вуліцы. “Не ведаю”, “нічога не чуў”, усмешка ды пацісканне плячыма — найбольш папулярныя адказы абывацеляў. Так, сустрэлася адна дзяўчына, якая дасведчана падзялілася: “Я ведаю мультфільмы Ірыны Кадзюковай. Аднойчы наведала ейны творчы вечар у ад-

“А может быть, ворона, пампам-пам-пам-пам-пам...” — вось ужо амаль цэлае лета мой шлях на працу суправаджаецца хітом культавага мультфільма “Пластылінавая варона”. Чакаючы цягнік на платформе метро, назіраючы на імправізаваным экране за чарговымі пластылінавымі трансфармацыямі, я міжволі “паглынаю” чарговы рэкламны ролик, каб потым зноў вярнуцца да ўлюбёнага “...но тожэ хорашо”. Тое, што мультфільм “вывучылі на памяць” большасць пасажыраў метро — для мяне не падлягае сумневу. Але ж не гэтае, вельмі адноснае, дасягненне натхніла мяне на напісанне праблемнага артыкула, а фантазія трохачкі іншага кшталту: а што, калі б на “гэтым самым месцы” былі беларускія мультфільмы, якіх амаль не ўбачыць ні па тэлебачанні, ні ў кінатэатрах? Дзе яны “хаваюцца”? І чаму “не выходзяць пакарасавацца” нават у метро? На гэтыя пытанні і захацелася знайсці адказы.

ным са сталічных кінатэатраў, і была ўражана яе работамі”. Адна “прасунутая” пара назвала прозвішча аніматара Аляксандра Ленкіна, хтосьці ўгадаў Ігара Волчака, але гэтыя адказы выглядалі, хутчэй, “выключэннем з правілаў”, чым упэўненым трэндам “Ведай нашых!”. Айчынная анімацыя, што з’яўляецца адным з прызнаных брэндаў кінастудыі “Беларусьфільм”, ва ўяўленні спажываючых паўстае як абстрактны міф, які ні разв’язвае, ні распаўсюджвае. З адной простага прычыны: яе амаль ніхто не бачыў.

Ну і што, што толькі ў 2009 годзе мультфільм Міхаіла Тумелі “Беларускія прымаўкі” атрымаў прыз за лепшае выяўленчае рашэнне на Адкрытым расійскім фестывалі ў Суздаль; што шматлікіх станоўчых ацэнак была ўдастоена сумесна праца нашых кінематаграфістаў “Аповесць мінулых гадоў”; што тую ж Ірыну Кадзюкову запрашаюць у журы самых прэстыжных міжнародных анімацыйных конкурсаў... Усе гэтыя факты, якія пэўны час мусіруюць СМІ, праз суткі раствараюцца ў паветры. Бо не знайсці ў рэальнасці галоўнага: твораў нашых зорак анімацыі.

Дык чаму ж так адбываецца?

Беларускія казкі народаў Расіі

— Кінапракатныя арганізацыі ўсё ж набываюць нашы мультфільмы, — адказалі мне ў аддзеле рэалізацыі і рэкламы “Беларусьфільма”. — У прыватнасці, за 2007—2009 гады імі ў нас было закуплена каля 20 кінакопій і 70 DVD-копій для публічнага прагляду.

Прапаноўваецца наша анімацыя і Беларускаму тэлебачанню, але яно чамусьці не зацікаўлена ў набыцці і паказе айчынных мультфільмаў.

— Наша анімацыя рэгулярна дэманструецца на спадарожніковым канале “Беларусь-ТБ”, — удакладняючы ў аддзеле. — У адпаведнасці з распараджэннем Прэзідэнта мы абавязаны каналу прадастаўляць для паказу на бясплатнай аснове мультыплексы стужкі.

Знайсці прадукцыю анімацыйнай студыі “Беларусьфільма” можна і на DVD, адказалі яе маркетологі, але ж гэта, як высветлілася, прадукт расійскай вытворчасці.

— Беларускія дыстрыб’ютэры, на жаль, не зацікаўлены ў распаўсюджванні нашай анімацыі, — зноў чую знаёмы адказ. — Але, дзякуючы расійскім кампаніям, пакупнік можа адшукаць беларускія мультфільмы ў крамах.

Дзеля цікаўнасці іду ў спецыялізаваныя крамы і праглядваю паліцы. Так, у зборцы мультфільмаў серыі “Гора самоцветов” знаходжу стужкі Марыі Карпавай, Ірыны Кадзюковай. “Перад сабой вы трымаеце зборнік ка-

Няздзейсненыя палёты беларускай анімацыі

Беларусь. Больш рызыкi, што тыраж не разыдзецца, значныя выдаткі на выроб прадукцыі — гэта тыя прычыны, што астуджаюць пыл айчынных кампаній. І таму сёння ў нас, у асноўным, купляюць правы на паказ беларускай анімацыі расійскія фірмы, што і валодаюць адпаведнымі магчымасцямі, каб зрабіць вялікі тыраж, і таксама маюць вялікі арэал распаўсюджвання, неабходны для таго, каб акупіць выдаткі. Яны тыражуюць фільмы не толькі на тэрыторыі Расіі, але і ўсёй СНД. А калі наклад разыходзіцца, і кампанія, і мы маем выгаду.

— А кінастудыя “Беларусьфільм” не плануе ўзяцца за распаўсюджванне свайго ўласнага прадукту?

— Вядома ж. Пасля завяршэння рэканструкцыі студыі ў нас будзе абсталяванне ўсяго вытворчага цыкла. Сёння набываюцца адпаведныя машыны. У планах — і выроб пробнага тыражу, і выпуск “залатой серыі” айчынных мультфільмаў. Але пакуль нашы сілы сканцэнтраваны менавіта на вытворчасці.

Пазіцыю кінастудыі — “лічыць грошы” — натуральна, зразумець магчыма, але ж калі тады беларуская анімацыя будзе “лічыць”, “збіраць” славу, якая ідзе першай за любыя сродкі? Славу, якая, па сутнасці, і з’яўляецца галоўным складнікам папулярнага (рэнтабельнага) прадукту?

“Беларускія прымаўкі” замест “Тома і Джэры”

— Добры дзень! Выбачайце, гэта вас турбуюць з газеты. Звяртаюся да вас з незвычайным пытаннем. Ваша фірма круціць мультфільмы ў метро. Ці з’яўляецца прынцыповым для вас тое, чыёй вытворчасці стужка? Скажам, вы па-

гадзіліся б дэманстраваць беларускія мультфільмы? — мой эксперымент набірае абароты.

— У прынцыпе, не мае аніякага значэння, хто вытворца, — адказвае прыемны жаночы голас. — Для нас істотна, каб мультфільм быў дынамічным, каб яго можна было б разумець без гуку. Таму ставілі вось апошнім часам “Пластылінавую варону”, “Тома і Джэры”... Калі ласка, калі вы ведаеце беларускі мультыплексы фільм, які адпавядае гэ-

тым якасцям, можна паспрабаваць. Чаму б і не?

— Тая ж “Аповесць мінулых гадоў” пра беларускія гербы мае невялічкія раздзелы, — адразу называю я. — Таксама ідэальны варыянт — анімацыя “Беларускія прымаўкі”, якая складаецца з зусім маленькіх частак.

Мая суразмоўніца, выконваючы абавязкі дырэктара рэкламнай фірмы Алена Малафей, пагадзілася нават сустрэцца, каб паглядзець “кандыдатаў”. Але раптам высветліліся пэўныя нюансы.

— Гэтае пытанне патрабуе адпаведных перамоў. І кампанія мусіць звярнуцца да нас і аформіць усё належным чынам, — адказалі мне ў аддзеле рэалізацыі і рэкламы “Беларусьфільма”, калі прапанавала дзейсны варыянт папулярнага беларускай анімацыі. — Але калі фірма возьмецца круціць у метро беларускія стужкі, яна павінна будзе заплаціць кінастудыі ўзнагароджанне за правы на паказ. Інакш, калі мы прадаставім фільмы бясплатна, аўтарскія адлічэнні мусіць рабіць студыя.

Мой энтузіязм пачынае згасаць на вачах. Натуральна, рэкламнай фірме прасцей купіць дыск і паставіць для прагляду, без усялякіх узгадненняў, “Пластылінавую варону”, чым вылучыць у асобную графу расходаў выдаткі на набыццё правоў на паказ айчыннага мультфільма.

Тым не менш, падымаю трубку і набіраю нумар.

— Паказваць мультфільмы на платнай аснове — гэта не ў нашых інтарэсах, — прадказальна адказвае Алена Малафей. — Звычайна нам плацяць, каб мы паказвалі ролікі, а не наадварот. Дзеля папулярнага айчыннага кіно мы планавалі ў якасці сацыяльнай рэкламы паказваць бясплатна беларускія мультфільмы. Плаціць за паказ мы не згодны.

Дыскі — будучы! А кіно?

— У перспектыве — распрацоўка ідэй па распаўсюджванні DVD з айчыннай прадукцыяй, — супакойваючы, раскрываючы мне карты ў аддзеле рэалізацыі і рэкламы. — А калі працэс будзе наладжаны, тады мы зможам даваць дыстрыб’ютэрам дыскі на рэалізацыю. І гэта, мяркую, задаволіць абодва бакі. Ім не трэба будзе траціцца на выроб дыскаў, а нам, адпаведна, будзе прасцей знайсці партнёраў.

Сёння на студыі анімацыйнага кіно ў запуску знаходзяцца фільмы Аляксандра Ленкіна “Стары і лаптаўка” і Алены Пяткевіч “Аднойчы, пад Новы год”. Шмат размоў вялося і пра запуск наступнага блока серыі “Аповесць мінулых гадоў” і новага цыкла “Легенды Беларусі”. Аднак праекты так і не былі запушчаны.

— Пакуль што запуск гэтых серыяў адкладзены з-за асабістых праектаў аніматараў, — кажа дырэктар студыі мультыплексы фільмаў Сяргей Сычоў. — Але ў пачатку наступнага года, калі вырашацца ўсе фінансавыя пытанні, “Аповесць мінулых гадоў” атрымае працяг.

Але, калі трохі ўнікнуць у дарослую эканоміку, можна ўгледзець і іншыя прычыны. Цудоўная серыя “Аповесць мінулых гадоў”, над якой з такім задавальненнем працавалі айчынныя аніматары і якую так цёпла сустрэла крытыка, так і засталася ляжаць на паліцах “Беларусьфільма”. Каля 20 кінакопій і 70 DVD-копій для публічнага прагляду, якія прадала студыя кінапракатным арганізацыям, — гэта вынік, але, на жаль, вынік, які не мяняе агульнай карціны. І калі б я была аніматарам, то абавязкова задумалася, што мне рабіць далей: працаваць над фільмам, які хоць у зборцы расійскага кіно, але ўсё ж убачыць глядач, або — над часткай беларускай серыі, якая пакуль чакае свайго выхаду на папулярным носбіце? І нават на экраны ў метро яна трапіць пакуль “у далёкай перспектыве”...

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Існуе такі “чорны” журналіцкі гумар. Маўляў, навошта ўкладваць грошы ў вытворчасць? Там і фінансаванне па-трабуецца немалое, і вынікаў дзевяццацца чакаць не адзін дзень. Куды больш “рэнтабельна” ўкладзі хаця б невялікую частку тых грошай у СМІ — і літаральна на наступны дзень яны распішуць вашы “вытворчыя вынікі” так, што вы і самі будзеце гатовы ў іх паверыць: вось яна, сіла друку!

Няблага было б, каб нашы дзеячы культуры калі-нікалі ўзгадвалі гэты анекдот. Можна, менавіта такі “несур’ёзны” падыход да сур’ёзнай тэмы — творчасць і яе адлюстраванне ў прэсе — падштурхне іх да больш актыўнай папулярнага ўласных дасягненняў. Бо часам ажно крыўдна бывае: ну чаму таленавітыя музыканты-класікі (дарэчы, класікі ва ўсіх сэнсах) не ўмеюць належным чынам прадставіць тое, чым яны займаюцца, шырокай аўдыторыі? На музычнай мове — калі ласка, “гутараць” без праблем. А давесці хаця б мінімальную інфармацыю пра тое, дзе і як выступілі, што новага стварылі — не, ніяк. І пры гэтым не стамляюцца скардзіцца: эх, не заўважаюць мяне спадары журналісты!

Я намалюю ваш партрэт

Непаразументні пачынаюцца ўжо на ўзроўні таго, што такое “ідэальны крытык” для дзеячаў культуры — і што такое “ідэальны музыкант” для журналістаў.

Збіральны партрэт “ідэальнага крытыка”, на-

маляваны музыкантамі, — гэта пастаянны наведвальнік іх канцэртаў, які не стамляецца пірыць пачутае і ўбачанае. Але ж на тое “пастаяннае наведванне” ніякага журналісцкага заробку папросту не хопіць.

На некаторых прэс-канферэнцыях на пытанне: “Як трапіць на канцэрт, пра які вы расказалі?” — усё часцей даводзіцца чуць: “А ніяк. Усе квіткі распрададзены”. Ці: “Гэта камерцыйнае мерапрыемства”. Ці нават: “А навошта вам гэта? Ваша справа — праансаваць”. Чаго ж тады потым жаліцца, што жанр рэцэнзіі знікае? Ці — трансфармуецца ў “пераказ сюжэта”, зроблены постфактум.

Музычных крытыкаў, прабачце, таксама трэба выходзіць. І не толькі ў сценах навучальных устаноў, але і пастаяннай практыкай. Калі той жа будучы будаўнік некалькі месяцаў праводзіць “на практыцы”, ён атрымлівае за гэта якія-нікія грошы. Тут жа за “практыку” дзевяццацца плаціць самім. Ці ўсялякі на гэта пагодзіцца? Але калі раптам і з’явіцца той “ідэальны варыянт” дасведчанага аматара, усё роўна наўрад ці ён задаволіць нашых творцаў. Чаму? Замест адказу “пахвалюся”, як ужо двойчы атрымлівала прыблізна такія прапановы ад кампазітараў:

— А давай ты будзеш маім музыкантаў!

— Гэта як?

— Ну, будзеш пісаць пра кожную маю прэм’еру.

— Дык я і цяпер гэта раблю.

— Але ты не будзеш больш пісаць ні пра кога!..

Таму “ідэальны музыкант” вачыма журналіста — гэта чалавек, найперш, спагадлівы і ўраўнаважаны, які не пачынае сваю “тронную прамову” з пырсання спінаю на ўвесь белы свет, а адэкватна “кантралюе сітуацыю”. І, галоўнае, можа ўцямна расказаць тое, што хацеў. Прадбачу непагадненне творцаў: маўляў, кожны павінен займацца сваёй справай! Цалкам згодна. Але на сёння ўменне выкладзі сваю думку (у тым ліку — словамі) — частка любой творчай прафесіі. Дарэчы, музыканты-эстраднікі зразумелі гэта даўно.

Прадстаўнікі шоу-бізнесу, асабліва — расійскага, добра ведаюць: калі хочаш, каб пра цябе загаварылі, патрэбна нейкая інфармацыйная падстава. А няма яе — значыць, трэба знайсці: не ў творчасці, дык у асабітым жыцці. Вось і прыдумваюць яны ўсё сабе новае ды новае “падзеі”: закахаліся, ажаніліся, развяліся. А ў нашых акадэмічных музыкантаў што ні канцэрт — то новая адметная праграма, паспяхова выступленні. І ўсё гэта — моўчкі, быццам “засакрэчана”. Затое потым пачынаецца: вось, мы такія таленавітыя, а ніхто пра нашу перамогу не напісаў, ніхто не павіншаваў... Ды яшчэ параўнанні праводзяць: маўляў, калі мы сталі лаўрэатамі замежнага конкурсу, тамтэйшая прэса звярнулася да нас па інтэрв’ю, а прыехалі дадому — нікому мы не патрэбны, ніводная газета не напісала падзяліцца ўражаннямі ад пазездкі. Ну, даруйце, не правялі журналісты тое “раследаванне”, не “пранюхалі”. Дык, можа, трэба было ім крыху “дапамагчы”? Не, не трэба рабіць за іх працу — дастаткова проста інфармаваць. Бо чым больш у мас-медыя інфармацыі, тым больш магчымасцей закэнтаваць найбольш важныя падзеі.

Тая ж Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі рэгулярна дасылае ледзь не ва ўсе рэспубліканскія СМІ інфармацыю пра сваіх пераможцаў міжнародных конкурсаў. Абласныя ж навучальныя ўстановы і філармоніі абмяжовваюцца, відаць, рэгіянальнай прэсай. Яно, можа, і няблага, ды толькі не трэ-

— А на якім?

— Ну, нейкая назва такая, замежная... Вы пачакайце: яны вернуцца — усё раскажуць.

— А калі вернуцца?

— Казалі, быццам у канцы месяца... Я не памятаю дакладна! А навошта вам гэта? Вы не хвалюцца: у пачатку сезона, пэўна, будзе прэс-канферэнцыя, там усё і раскажуць...

Тры месяцы — не тры гады

Звычайна так і бывае: абяцанай інфармацыі чакаюць не тры гады, а “ўсяго” тры месяцы. І, пры добрым збегу абставін, у новым сезоне, ужо ўвосені, журналісты чуюць узнёслыя прамовы пра тое, як цудоўна выступілі нашы артысты на пачатку лета ці, здараецца, яшчэ раней. Вельмі “свежая”, прабачце, інфармацыя.

Тое ж самае бывае з прапанаванымі для газеты матэрыяламі. Званок у рэдакцыю:

— У нас радасная падзея: наш калектыў адзначаны на замежным фестывалі! Можам вам пра гэта напісаць.

— Калі?

— Ну, тыдні праз два, думаю.

— А калі сам фестываль праходзіць?

— Нядаўна: месяц таму...

А трэба ж яшчэ ўлічваць некаторыя рэдакцыйныя асаблівасці. Ну не змясцілася нейкая рэгіянальная інфармацыя, саступішы месца больш маштабным падзеям! Але калі яна была даслана “датэрмінова”, у яе ёсць шанц з’явіцца на старонках друку з усё адным змененым слоўцам: замест “адбудзецца” — “адбылося”. А калі і сапраўды ўсё было — ажно “летас”?.. Каментары, як кажуць, залішня.

Ну, а тое, якую інфармацыю ўтрымліваюць афіцыйныя сайты не-

Кветкі-ягадкі-білеты і залатая сярэдзіна

Яшчэ адзін бок (і, прабачце, адна з асноўных мэт) любога піара — гэта не проста “распаўсюджванне інфармацыі”, але і садзейнічанне, так бы мовіць, распаўсюджванню білетаў. Іншымі словамі, публікацыі — гэта так, “кветачкі”, а ў ролі “ягадак” — як ні круці, прададзеныя квіты. Сталічная філармонія, да прыкладу, знайшла такое выйсце: хочаш правесці канцэрт на філарманічнай сцэне — распаўсюджвай білеты. Іншымі словамі, выратаванне тапельцаў — справа рук саміх тапельцаў.

А між тым, адзін з асноўных законаў тэорыі вынаходніцтва, якім апошнім часам стала модна карыстацца ў навуцы, — гэта перанясенне здабыткаў адной галіны ў другую. З некаторымі “папраўкамі”, вядома! Паглядзіце, што робяць вытворчыя прадпрыемствы і крамы дзеля зацікаўленай пакупнікоў у сваёй прадукцыі: скідкі, акцыі, рэкламныя гульні... Ці — што робяць аператары са ставай сувязі, асабліва “маладыя”, якім даводзіцца “адваёўваць” сабе месца на ўжо, здавалася б, “занятай” прасторы: пашырэнне паслуг, сеткі крам, узнікненне вулічных прадаўцоў і “зазывалаў” перад імі — усё, каб зрабіць падключэнне максімальна простым і даступным. Міжволі ўзнікаюць паралелі з акадэмічнай музыкай, якой на сёння таксама даводзіцца “адваёўваць” месца, занятае адно папсой у галовах і сэрцах часткі моладзі. Чаму б не выкарыстаць (з папраўкамі!) штосьці з ужо распрацаванага ў іншых сферах арсенала?

Штосьці, зразумела, ужо зрушылася: тая ж філармонія часам стала вырабляць даволі прыцягальныя, сучас-

Эх, ніхто мяне не любіць!

Псіхатэрапеўт “па сумяшчальніцтве”

Што ж да журналістаў, дык кім ім толькі ні даводзіцца быць “па сумяшчальніцтве”! Нават пры-

Ці ўмеюць нашы акадэмічныя музыканты і творчыя калектывы пірыць свае дасягненні?

ём такі існуе: карэспандэнт змяняе прафесію. Але пры стасунках з творцамі ім часцей за ўсё выпадае “перакваліфікавацца” ў... псіхатэрапеўтаў. Бо акрамя тых музыкантаў, з якіх слова не выцягнеш, ёсць і супрацьлеглы тыпаж — чалавека, які замест адказу на любое пытанне пачынае расказваць табе ўсё сваё жыццё. І па некалькі разоў запар. А лейтматывам такой прамовы становіцца нават не ўласная творчасць, а ўсё тая ж скарга: бедны я, няшчасны, ніхто мяне не любіць! Але, пагадзіцеся, не кожны захоча сустрэцца з гэтым “нудоцікам” яшчэ раз. Дый калег сваіх перасцеражэ ад такога галаўнога болю.

А ў нас на кухні — джаз. А ў вас?

Адна з неабходных журналісцкіх якасцей — уменне здабываць інфармацыю, нават, калі спатрэбіцца, праводзіць сваё “незалежнае расследаванне”. Але ці трэба прымушаць іх праводзіць тую “раследаванні” там, дзе можна проста прадставіць інфармацыю? Абсалютна незасакрэчаную, самую станючую, звязаную з чарговымі творчымі здабыткамі нацыянальнай культуры.

ба потым жаліцца, што зноў “перыферыю” не заўважаюць.

Пайшлі туды — не ведаю, куды

А між тым, рэкламныя аддзелы, ці аддзелы па сувязях са СМІ, ці проста супрацоўнікі, адказныя за гэтую галіну, сёння ёсць практычна ва ўсіх установах культуры. Часам для гэтага не патрабуецца нейкая спецыяльная пасада ці “асабісты сакратар” для кожнага творцы. Бо ўсё, што трэба — гэта давесці да СМІ “што, дзе, калі” і кантактныя тэлефоны для больш падрабязнай інфармацыі. Але і з гэтым, на жаль, бываюць праблемы.

Той жа жнівень звычайна больш багаты на канцэртна-фестывальныя падзеі глабальных маштабаў. У пошуках навін газетчыкі пачынаюць абзвоньваць ледзь не кожнага творцу і калектыў: можа, ёсць што цікавага? І часам адбываюцца прыблізна такія дыялогі:

— Не, у нас усё ціха: усе — на гастролях.

— Дык гэта цудоўна! А дзе?

— Ой, дзесьці ў Германіі, здаецца. Ці ў Аўстрыі. А можа, у Швейцарыі? Карацей, дзесьці там, на нейкім фестывалі.

каторых творчых калектываў і ўстаноў культуры, і тое, наколькі часта яна абнаўляецца, увогуле патрабуе асобнага разгляду. Да нядаўняга часу ў якасці перадавога прыкладу можна было прывесці сайты (і, адпаведна, працу рэкламных аддзелаў) Беларускага балета і Беларускай оперы. Бо ўсё трымалася на вельмі дасведчаных спецыялістах. Тая ж Таццяна Аляксандрава, якая выходзіла немаўля, і цяпер, пад час дэкрэтнага адпачынку, аказваецца для журналістаў проста такі незаменнай, бо ніхто не валодае такой поўнай інфармацыяй пра ўсё і ўсіх, як яна.

Што ж да іншых сайтаў, дык, падобна на тое, спазненне і недахоп неабходнай інфармацыі, разнастайныя падзеі глабальных маштабаў ледзь не нормай: часам можна знайсці блытаніну ў назвах, датах, пасадах, ганаровых званнях — ва ўсім, чым заўгодна (а часам — і увогуле нічога не знайсці: інфармацыя з’явіцца тады, калі яна, “пазалеташная”, ужо нікому не будзе патрэбная). Але ж калі тыя памылкі растыражваюцца на старонках прэсы, “крайнімі”, як водзіцца, зноў-такі стануць “недасведчаныя” журналісты: маўляў, давярай — ды правярай.

ня па дызайне, афішы. Майстэрствам піару добра валодае маэстра Аляксандр Анісімаў, які зараз кіруе Дзяржаўным сімфанічным аркестрам Беларусі. Усім новымі “разыначкамі” што раз здзіўляў Пётр Вандзілоўскі, узначальваючы Дзяржаўны камерны аркестр Беларусі. Дзякуючы творчым ідэям Ларысы Сімаковіч, у гэткае “элітнае шоу” ператвараюцца апошнім часам канцэрты ансамбля “Класік-Авангард” на чале з Уладзімірам Байдавым. Звярніце ўвагу: усё гэта — ініцыятывы саміх творцаў, а не тых, хто, здавалася б, павінен ім у гэтым дапамагачь. Вось і кампазітар Уладзімір Кур’ян — захацеў правесці творчы вечар, адзначыўшы сваё 55-годдзе, і цягам ужо некалькіх месяцаў толькі гэтым і займаецца: выпрацоўвае канцэпцыю, арганізоўвае артыстаў, распаўсюджвае выкупленыя ў філармоніі білеты. Але ж ці ўсе нашы творцы — яшчэ і прадзюсеры? Вось і выбірае кожны з іх, на што час скарыстаць: на творчасць — ці на сваю папулярнага. А “залатая сярэдзіна”, здавалася б, зусім побач: ад творцаў — творчасць і інфармацыя пра яе, усё ж астатняе — ад прафесійных (падкрэслі гэтае слова) менеджэраў і журналістаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

“Культура павінна зарабляць!” Гэтую, ужо крылатую на сёння, фразу чарговы раз агучыў старшыня Гомельскага аблвыканкама Аляксандр Якабсон. Падставай для прамаўлення названай аксіёмы стаў абласны семінар “Аб развіцці платных паслуг у сферы культуры”. Мерапрыемства прайшло 25 жніўня ў гарпасёлку Акцябрскі. І месца яго правядзення было абрана, натуральна, невыпадкова. Установы культуры Акцябрскага раёна праяўляюць сапраўды нестандартнае стаўленне да развіцця пазабюджэтай дзейнасці. Але ініцыятыўнасць культасветнікаў аднаго рэгіёна не можа, безумоўна, паўплываць на агульны стан абласных спраў па рэалізацыі культурных паслуг насельніцтву.

Ініцыятыва з грашовай аддачай,

або Як зарабіць на былым піянерлагеры

Па словах начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Дзмітрыя Чумакова, прамаруджваць з правядзеннем семінара не выпадала, бо тэма ягоная — больш чым актуальная: вобласць хранічна не спраўляецца з планавым аказаннем культурных паслуг. У чым прычына? Дзмітрый Чумакоў перакананы: у безыніцыятыўнасці культасветнікаў на месцах. Інакш кажучы, не ўсе працуюць у дадзеным кірунку са стабільнай і роўнай эфектыўнасцю. Да прыкладу, дзейнічае на Гомельшчыне больш за 700 клубных устаноў, прыкладна ў 16 сельскіх з іх — справы пастаўлены вельмі кепска. На планавай рубаж па развіцці пазабюджэтай дзейнасці не выходзяць у Калінкавіцкім, Рэчыцкім, Светлагорскім, Буда-Кашалёўскім, Жлобінскім раёнах...

Праблемы гэтыя нашай газеце добра вядомыя. Пісалі мы сёлета пра стан культурных спраў у Рэчыцкім (“Як бібліюсу не трапіць у “Чырвоную кнігу” Гомельшчыны?” — “К” № 15), Калінкавіцкім (“Ці стане мамантавы бівень прыбытковым для аддзела культуры?” — № 22), Жлобінскім раёнах (“Ракіроўка адбылася. Калі чакаць выніку?” — № 34). І ўсе гэтыя артыкулы — пра адсутнасць мясцовых ініцыятыў у справе актывізацыі пазабюджэтай дзейнасці. А выснова — несучасная: хто ж са спажываючай культуры будзе плаціць за няякасны “арт-прадукт”? Таму адсутнасць культасветнай творчай думкі абавязкова цягне за сабой адсутнасць глядацкай зацікаўленасці, фінансавую пазабюджэтную нішчыўніцу, якая, у сваю чаргу, адмоўна ўплывае на матэрыяльна-тэхнічны стан клубаў і бібліятэк Гомельшчыны. Дазволю сабе нагадаць чытачу, што рэдакцыйная рубрыка “Родная зямля: час крэатыву” і з’явілася дзеля таго, каб адсачыць, абагульніць, а іншым разам — падтурхнуць творчую думку культасветнікаў, без якой пра эканамічную самадастатковасць нашых устаноў культуры ў сённяшніх умовах фінансавання і гаварыць не выпадае. Але вернемся да семінара ў Акцябрскім.

Аказваецца, упраўленне культуры Гомельскага аблвыканкама рэкамендуе адпаведным аддзелам рэгіёнаў мець не менш за 34 віды платных паслуг — цікавых, насычаных і разнастайных, бо пэўныя аддзелы і дасюль іх маюць ледзь не ўдвая менш, а сельскія клубы ў асобных рэгіёнах так і не здолелі прапанаваць вяскоўцам нічога іншага як “дыскатэку” і “канцэрт”.

Пра ўсё гэта і гаварылі ўдзельнікі абласнога семінара, куды з’ехаліся прадстаўнікі культурнай сферы з дваццаць аднаго рэгіёна Гомельшчыны, а ад Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь прысутнічала начальнік эканамічнага ўпраўлення Вольга Кананюк. І не проста гаварылі, а — вучыліся зарабляць на канкрэтных прыкладах калег з Акцябрскага раёна. А тут сапраўды ёсць чаму павучыцца. Як распавядае начальнік мясцовага аддзела культуры Святлана Безароўская, установы культуры раёна прапаноўваюць яго жыхарам больш за 100 (!) відаў платных паслуг. План іх аказання ў 2009 годзе выкананы ў супастаўных цэнах да леташняга ўзроўню на 122%, пры заданні — 115%. Кожны супрацоўнік клуба ці бібліятэкі рэгіёна наўпрост зацікаўлены ў тым, каб максімальна якасна задаволіць культурныя патрэбы насельніцтва, бо ў Палажэнні аб прэміраванні ёсць пункт “Выкананне платных паслуг”. Таму і расце няспынна колькасць іх відаў. Адна толькі ўрачыстая рэгістрацыя шлюбачу мае тры варыянтныя аплаты: 12 тысяч рублёў — карыстанне залай ГДК з мінімумам творчага “аздаблення”, за 50 тысяч рублёў — свята па індывідуальным сцэнарый, за 100 — малядым прапаноўваецца глядзельная зала, канцэрт з удзелам лепшых самадзейных калектываў. Карацей, самыя шырокія магчымасці для заказчыкаў з рознымі грашовымі даходамі. Ці не таму на гэтыя дыферэнцыраваныя паслугі — надзвычай актыўны попыт?!

А вось чарговае “ноў-хаў” сферы культуры Акцябрскага раёна. Год таму на баланс аддзела культуры быў узяты калісці закінуты піянерскі лагер у вёсцы Бубноўка. У спрыяльны леташні час знайшліся грошы для рамонтна аднаго з корпусу. І ўкладанне 300 мільёнаў руб-

лёў на аднаўленне аб’екта не аказалася марным: цяпер тут — база адпачынку для турыстычных груп і індывідуальных вандроўнікаў, спартыўная пляцоўка, ёсць усе магчымасці для канцэртнай дзейнасці. Так узнік новы тып установы культуры: Культурна-забаўляльны цэнтр з ухілам на аграэкалогію. Паслугамі яго скарысталіся ўдзельнікі абласной нарады па камунальных пытаннях. У выніку за два дні Культурна-забаўляльны цэнтр зарабіў два з паловай мільёны рублёў. Дарэчы, дзейнічае тут і сядзіба мясцовага Дзёда Мароза, паслугі ад наведвання якой мясцовы аддзел культуры таксама зрабіў платнымі...

Пазнаёміліся ўдзельнікі абласнога семінара і з работай Краснаслабодскага Дома народнай творчасці. Тут гаворка ішла пра развіццё традыцыйных беларускіх рамёстваў і абавязковы ды прывабны для турыста продаж мясцовай сувенірай прадукцыі.

Адрасоў для пераймання крэатыўнага досведу хапае на карце Гомельшчыны і без Акцябрскага раёна. У ліку лепшых па аказанні платных паслуг, як распавядае начальнік упраўлення культуры Дзмітрый Чумакоў, — Рагачоўскі, Хойніцкі, Брагінскі раёны...

Вось што распавёў “К” начальнік аддзела культуры Рагачоўскага райвыканкама Міхаіл Зайцаў:

— Зразумела, сённяшняя наша задача — не спаць у шапку. У нас, да прыкладу, не надта шмат відаў платных паслуг. І справа тут, я ўпэўнены, не ў колькасці, а ў якасці. Таму кожны від адпрацоўваем, як той казаў, да аўтаматызму. А са старых паслуг з цягам часу вырастаюць новыя, больш дасканалыя. Раней арганізацыі раёна прыходзілі да нас з сацыяльна-творчымі закладамі: наладзіць юбілей, канцэрт з адмысловым сцэнарыем. Цяпер мы самі ідзём на прадпрыемствы, шукаем заказы і рэалізоўваем іх. У выніку за сем месяцаў зарабілі 220 мільёнаў рублёў. Гэтыя грошы, натуральна, ідуць на выплату заробку культасветнікаў раёна, на рамонтны нашых устаноў і арганізацыю культурна-масавых мерапрыемстваў...

Словам, у кожнага — свае напрацоўкі, свае здабыткі, сваё бачанне перспектывы. З улікам наяўных магчымасцей, мясцовага менталітэту і ўласнага досведу. Але гэта тычыцца тых, хто не стамляецца думаць. Іншыя ж цягнуць вобласць уніз. Дык мо ўрэшце семінар прымусяць задумацца: як жыць і працаваць далей?

Яўген РАГІН

Візіт у рэдакцыю: дырэктар СДК просіць дапамогі

Дыяген праславіўся не толькі тым, што жыў у бочцы. У вольны ад філасофскіх разваг час ён з паходняй у руцэ нястомна шукаў асоб. Сёння ягоны шлях паўтарае дырэктар Максімавіцкага сельскага дома культуры Сяргей Шчэпка: ён таксама ўпарта шукае асобу. І не адну, а, як мінімум, дзве. Патрэбны СДК мастацкі кіраўнік і акампаніятар, а тое, што добры культасветнік — заўжды асоба, дырэктар установы і пад сумнеў не бярэ. Скончыў у свой час Інстытут культуры, цудоўна ўсвядоміў, што без спецыялістаў, здольных на перспектыўнае мысленне, вясковая культура будзе няўхільна гібець. І праблема жыццяздзейнага кадравага патэнцыялу тычыцца, безумоўна, не толькі Клічаўскага раёна і не толькі Магілёўшчыны. Але душа Сяргея Шчэпкі баліць, зразумела, найперш за родную ўстанову.

Кадры, адгукніцеся!

Прыехаў дырэктар у Мінск, наведваў упраўленне навучальных устаноў і кадраў Міністэрства культуры, атрымаў слушную параду прадоўжыць пошукі асоб праз нашу газету. З гэтай мэтай і зайшоў днямі ў рэдакцыю “К”. Вось што паведаміў:

— Клічаўскі раён, як і сам райцэнтр, — невялікі. Хоць і знаходзіцца адносна непадалёк ад сталіцы, але дэфіцыт на кадры культуры адчувае вельмі востра. Не хапае спецыялістаў, якія валодалі б баянам, акардэонам, фартэпіяна... А ў нашых Максімавічах — увогуле бяда. Быццам, і вёска прыстойная, з аграгарадскім статусам і з якасна адрамантаваным СДК, але ў штаце устаноў — толькі дырэктар. Не, ёсць пакуль і харэограф. Але ў мясцовай музычнай школе няма кіраўніка, і па ўсім відаць, з першага верасня стане наш харэограф, спецыяліст з вышэйшай адукацыяй, дырэктарам Максімавіцкай ДМШ. Так што, зноў застаюся ў адзіноце. Ці ж будзе аддача ад такой працы?!

Я запытаўся ў Сяргея Пятровіча: а як жа мэтавікі, кадравая прафарыентацыя, узаемакантакт з ВНУ і ССНУ рэспублікі? Дырэктар паціснуў плячыма: маўляў, мэтавікі, атрымаўшы сярэдняю спецыяльную адукацыю, сыходзяць у войска ці скараюць вышыні адукацыі вышэйшай; нетутэйшыя размеркаваныя спецыялісты да месца працы, як правіла, не дабіраюцца (мо Клічаў з Крычавам блытаюць?)... Прычыны, знаёмыя да болю.

Чым жа хоча прывабіць Сяргей Шчэпка будучых калег-аднадумцаў? Чым цікаваы Максімавічы ў сацыяльна-бытавым плане? Плюсаў і мінусаў дырэктар СДК не прыхоўваў. Хоць і не надта рэгулярныя транспартныя зносіны паміж вёскай і райцэнтрам (аўтобусныя маршруты ладзяцца далёка не штодня), але ёсць тут бадай што галоўнае: гарантаванае жыллё для культасветнікаў.

Сёлета, па словах кіраўніка СДК, для гэтых мэт арандуецца катэдж. Так што любы жадаючы атабарыцца ў вёсцы культасветнік прыедзе не на пустое месца. А ў наступным годзе КСВК “Калас “Радзіма” здае ў Максімавічах два жылля дамы, адзін з іх, па дамоўленасці з кіраўніком гаспадаркі Васілём Белым, будзе прапанаваны работнікам культуры. Сяргей Шчэпка хоча, каб гэта была сямейная пара, і вельмі спадзяецца, што тхосці са спецыялістаў не-не — ды адгукнецца на такую прынаду, бо жылло — сучаснае, з усімі зручнасцямі. Маўляў, гэта Дыягену было ў бочцы зручна, а сёння падыходы да вырашэння кватэрнага пытання павінны быць кардынальна іншымі. Так што, асобы, адгукніцеся! Вас чакаюць у Максімавічах!

* * *

У выніку знаёмства з кіраўніком Максімавіцкага СДК з’явіўся ў рэдакцыі чарговы адрас для чарговай журналісцкай камандзіроўкі. Базіс рэгіёна, зразумела, мацуецца не толькі матэрыяльна-тэхнічным, але і кадравым складнікам. Я звязваўся па тэлефоне з начальнікам аддзела культуры Клічаўскага райвыканкама Рыгорам Валжанковым. Сапраўды, не толькі ў Максімавічах існуюць вакансіі акампаніятараў, мастацкіх кіраўнікоў, іншых катэгорый культработнікаў. Мэтавікі ёсць, штогод накіроўваецца для паступлення да 6 чалавек, а паступаюць 2-3. І гэтага відавочна замала для таго, каб мясцовая культура пачувала сябе сапраўды “баяздольнай”. Карацей, падстаў для больш дэталёвага знаёмства з кадравымі праблемамі ў сферы культуры Клічаўшчыны больш чым дастаткова. Але пра гэта — праз час.

А.С.

Чытач — Газета — Міністэрства

“Добры дзень, паважаная рэдакцыя! Выпісваю “Культуру” ўжо 8 гадоў. Газета вельмі патрэбная і цікавая, асабліва рубрыка “Чытач — газета — Міністэрства”.

У мяне такое да вас пытанне. Я працую ў аддзеле культуры, у якасці сельскага бібліятэкара, ужо 5 гадоў. Цягам часу СДК закрылі, а бібліятэку пераўтварылі ў бібліятэку-клуб. Мне далі паўтары стаўкі на грузкі і наступны распарадак дня: у сераду — чацвер працоўны час — з 9 да 19, абед з 13 да 15, у пятніцу, суботу, нядзелю — з 10 да 19, абед з 14 да 15, а таксама ў гэтыя дні праводжу дыскатэкі з 21.00 да 02.00. Выхадныя: панядзелак, аўторак.

Атрымліваецца, што ў нядзелю трэба працаваць да дзвюх гадзін ночы, а гэта ўжо панядзелак.

Заробочная плата складае: аклад бібліятэкара — 308 524 руб., палова стаўкі кіраўніка дзіцячага гуртка (па сумяшчальніцтве) — 148 000 руб.

За правядзенне дыскатэкі не атрымліваю нічога.

Калі ласка, растлумачце, як павінна аплачвацца мая праца і колькі дзён складае водпуск.

З павагай — бібліятэкар ІІ катэгорыі з вышэйшай адукацыяй Сяргей КАНАНОВІЧ”

■ На пытанне адказваюць супрацоўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь — галоўны спецыяліст упраўлення устаноў культуры і народнай творчасці Ганна ГАМЕЗА і кансультант эканамічнага ўпраўлення Ніна АЛЯКСЕЕВА:

— На жаль, з ліста спадара Канановіча С.В. не зусім зразумела, на якой пасадзе ён працуе.

Разам з тым, паведамяем, што аплата работнікаў культурна-асветніцкіх устаноў ажыццяўляецца ў адпаведнасці з пастановай Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь ад 21 студзеня 2000 года № 6. Трэба адзначыць, што згодна з дадаткам 1 вышэйзгаданай пастановы за кожную гадзіну працы ў начны час (з 22 гадзін да 6 гадзін) робіцца даплата ў памеры 40 працэнтаў гадзіннай тарыфнай стаўкі (акладу) работніка.

Работа па сумяшчальніцтве ажыццяўляецца па-за межамі асноўнага працоўнага часу.

Згодна з пастановай Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь ад 26 кастрычніка 1998 № 88 “Аб зацвярджэнні растлумачэння аб водпусках тых, хто працуе па сумяшчальніцтве” асобам, якія працуюць па сумяшчальніцтве, прадастаўляюцца штогадовыя працоўныя адпачынку па сумяшчаемай працы, альбо выплачваецца кампенсацыя за нявыкарыстаны адпачынак.

Казка Глуска

20 гадоў таму малады бусел аблюбаваў новенькую асвятляльную мачту ў левым куце глускага стадыёна. На вачах здзіўленых глусчан буслінае жытло ўзводзілася па няпісаных правілах пляцення з галінак і трэсак. Калі гняздо было гатова, бусел зайшоўся прызыўным клёкатам (за гэтую мелодыю празвалі яго Ялотам). І тады прыляцела бусліха.

Бусел у горадзе — выдатнасць неймаверная. Хтосьці з гараджан прыносяць да гнязда злоўленых на балоце жабак, і Ялот распачынае ў гнядзе віртуозныя танцы ў знак удзячнасці.

У жніўні 1989 года на стадыёне адбыўся Першы Фэстываль сямейнай творчасці “Сюзор’е талентаў”, і бусел Ялот, безумоўна, уладарна пазіраў з гнязда на канцэрты ўдзельнікаў.

У Глуску нарадзілася легенда, што бусел Ялот на самой справе — чалавек. Ён ведае чароўнае слова і ператвараецца ў чалавека, нібы герой казкі Вільгельма Гаўфа. Распавядаюць, што чалавека завуць Анатоль і працуе ён у сферы культуры.

Хтосьці з журналістаў нават сустрэўся з Ялотам-Анатолем і атрымаў эксклюзіўнае інтэрв’ю.

— Зімуя я ў Афрыцы. Не блізікі свет — 3 тысячы кіламетраў, але радзіма цягне. Кожную вясну я прылятаю ў Глуск. На вачах усё змяняецца. Горад становіцца прыгажэйшым, а Пціч вабіць веліччу і хуткаплыннасцю.

Жнівень — святочны месяц. З вышыні бачна перадфэстывальная мітусня. А калі наязджаюць госці, я нават забываюся паесці...

Я бачыў, як бусел уссядае ў гнязде цягам усяго часу гала-канцэрта, а як толькі прагучалі фанфары, што абвясцілі аб фінале свята, птушка ўзвілася, зрабіла ў высокім небе развітальны круг і знікла ўдалечыні...

Так скончыўся юбілейны, дзесяты, Фэстываль сямейнай творчасці “Сюзор’е талентаў”.

Юрый ІВАНОЎ
Фота аўтара
На здымках:

1. Усе сцягі ў госці да нас;
2. Мастацтва ткацтва заўжды ў пашане: Наталля Грашчанка паказала сваё майстэрства;
3. Дуэт сяброў: Анатоль Сінкавец і Анатоль Ярмоленка;
4. Магілёўскія прыгажуні з “Сувеніра”;
5. Гран-пры фестывалю заваявалі “Сваякі” Ялізаўскага дома культуры;
6. Той самы Ялот;
7. Павел і Зінаіда Какоўкі з вёскі Тугавічы — старэйшыя ўдзельнікі фестывалю;
8. Ганчар Міхаіл Насановіч з дзецьмі дэманструюць сваё майстэрства;
9. Святлана Дубовіч з Глуска свае творы вышывае крыжыкам;
- 10, 11, 13, 14. Удзячныя глядачы;
12. Лаўрэат газеты “Культура” 2006 года Вольга Забашная гэтым разам атрымала прыз разам з мамай Валянцінай;
15. Анатоль Ярмоленка: “Ніколі ў сем гадзін ранку не еў юшку”;
16. Кампазітар Валерый Іваноў паспрабаваў сябе ў якасці саліста барабаншчыкаў;
17. Мікалай Сацура з “Сяброў” — не толькі кампазітар, але і рыбак. Ягоньня словы запамняць пераможцы конкурсу на лепшую сямейную юшку: шклаўчане Аляксей, Наташа і Сафія Меснікі;
18. Панарама свята.

7.

5.

9.

4.

12.

13.

14.

15.

16.

18.

Маэстра Міхаіл ФІНБЕРГ — фігура на нашым эстрадным Алімпе, пазначаная грыфам V.I.P.: народны артыст Беларусі, прафесар, уладальнік шматлікіх прэміяў, узнагарод, ганаровых тутылаў. Здавалася б, абцяжараны сваёй славай у нас і ў замежжы, ён мог бы ўжо нічога асаблівага больш не рабіць: добра наладжаны механізм Нацыянальнага канцэртнага аркестра, якім ён кіруе, і гарманічны фестывальны колазварот, здзейснены гэтым заслужаным калектывам, прыносілі б яму далейшую пашану без аніякіх дадатковых намаганняў і, тым больш, “ноў-хаў”. Ажно не — не той чалавек Міхаіл Якаўлевіч, які можа спакойна сузіраць назапашанае і не імкнуча да яшчэ больш важных творчых здабыткаў. Вось і цяпер: 4 верасня аркестр адкрывае свой 23 канцэртны сезон, і нястомны рухавік, “reperitum mobile” гэтага калектыву, поўны новых арыгінальных ідэй, накіраваных на папулярызаванне нацыянальнай класікі.

мінулы сезон мы правялі 17 аўтарскіх канцэртаў беларускіх кампазітараў: многія творы ў іх прагучалі ўпершыню. Дый трэці фестываль “Шлягер на ўсе часы”, што пройдзе ўвесну 2010 года, зьбярэ адразу цэлае суквецце юбілейных дат: 115 гадоў з дня нараджэння Леаніда Уцёсава, 25-годдзе з дня смерці Маі Крысталінскай, 100-годдзе з дня нараджэння аднаго з

Маэстра жывога гуку

Даеш 100-ы
фестываль!

— “Песні роднай зямлі”, — распавёў М.Фінберг, — працоўная назва новага фестывалю, які з’явіцца ў гэтым сезоне ў Мінску. Там будуць не толькі канцэрты, але і, галоўнае, штогадовы Рэспубліканскі конкурс маладых выканаўцаў эстраднай песні. Я рады, што знайшоў узаемаразуменне ў Міністэрстве культуры краіны, мяне падтрымлівае міністр Павел Латушка, якому я прадставіў свой праект. Такі конкурс павінен стаць рэгулярным, мэтанакіраваным адборам найбольш адораных спевакоў, для многіх з якіх ён можа стаць першай значнай прыступкай на шляху да далейшых творчых перамог.

Прынцыпова новай канцэпцыяй будзе вызначана і наш колішні праект “Спяваем з аркестрам”, да якога мы вернемся ўжо на новым этапе сваёй дзейнасці. У гэтай праграме, якая ахопіць адораную дзятву пачынаючы з 5-ці гадоў, будуць удзельнічаць толькі лаўрэаты іншых конкурсаў. Яны будуць спяваць разам з нашым аркестрам і дзіцячым хорам. Да таго ж, там будзе шмат цікавых рэжысёрскіх прыдумак, спалучэння розных жанраў: знойдзецца месца і для дуэтных спеваў з дарослымі зоркамі, і для размоў з самімі юнымі спевакамі.

Новай не толькі для нас, але і для ўсёй нашай грамадскасці стане праграма “Музыка беларускага замежжа”. Такого, напэраўдэ, яшчэ не рабілі ні мы, ні хто іншы: тут будуць сабраны і тыя нашы песні, якія ведаюць у замежжы, і тыя, што ў замежжы створаны, але прысвечаны роднай Беларусі.

— Тым не менш, ва ўсіх вашых новых праектах абсалютна відавочна прасочваюцца дзве лініі вашай дзейнасці, з якіх вы ніколі не збочвалі. Адна з іх — пошук новых талентаў. Другая — праца з нацыянальным музычным і паэтычным матэрыялам.

— Так яно і ёсць. Мы заўсёды працавалі з беларускім словам: і справаводства, і ліставанне вялі толькі па-беларуску. Ніколі не забывалі адзначаць юбілейных кампазітараў і паэтаў, творчасць якіх стала класікай нацыянальнай культуры. Пры гэтым, як вы маглі заўважыць, калектыву не абмяжоўваўся адно эстрадай: мы шмат выконвалі і выконваем самай рознай музыкі, вельмі сур’ёзна ставімся да кожнай праграмы (дарэчы, усе яны маюць у нас навуковую аснову). Таму да кожнага сезона рыхтуем, можна сказаць, па два гады. Ужо цяпер, да прыкладу, мы пачалі працаваць над праграмай наступнага сезона — да 100-годдзя Рыгора Пукста. Адначасова рэпетыруем канцэрт памяці Яўгена Глебава: ён адбудзецца 26 кастрычніка ў Мінску і будзе прымеркаваны да 80-годдзя з дня нараджэння нашага кампазітара. Прычым прагучаць на ім не толькі глебаўскія песні і інструментальныя эстрадныя кампазіцыі, але і яго цудоўная акадэмічная музыка. Адзначым мы і 80-годдзе Уладзіміра Караткевіча. У 2010-м будзем святкаваць 100-годдзе з дня нараджэння кампазітара Пятра Падкавырава. Праграма ж, прымеркаваная да 190-годдзя Станіслава Манюшкі, у нас чалкам гатова: мы пакажам яе 4 верасня на традыцыйным Фестывалі беларускай камернай музыкі ў Тураве (я вельмі ўдзячны мясцовым уладам, што яны падтрымліваюць гэтае пачынанне). Рыхтуем праграму з твораў Эдуарда Зарыцкага, звязаных з класічнай беларускай паэзіяй. За адзін толькі

першых беларускіх джазменаў Эдзі Рознера (дарэчы, традыцыйны фестываль “Мінскі джаз” адбудзецца таксама — 21-ы раз).

— А калі будзе аўтарскі вечар самога Міхаіла Фінберга? Я разумею, што вы на кожным канцэрце — ці то за дырыжорскім пультам, ці то з пультам кіравання за кулісамі...

— Не хвалюцца, на гэтым фестывалі “Шлягер на ўсе часы” адбудзецца і мая творчая вечарына.

Галоўнае, — і я гэта не стамляюся падкрэсліваць, — мы ніколі не выкарыстоўваем фанаграм. Невыпадкова нас назвалі “аркестр жывога гуку”, мяне, адпаведна, — “маэстра жывога гуку”, а журы “Славянскага базару ў Віцебску” чарговы раз пацвердзіла, што наш калектыву — насамрэч лепшы аркестр Еўропы.

Яно і не дзіва! У нас працуюць тры прафесары, два дактары навук, чатыры дацэнты, восем кандыдатаў навук, трыццаць два лаўрэаты першых прэміяў розных выканальніцкіх конкурсаў. Наш калектыву першым атрымаў званні Нацыянальнага і Заслужанага, станавіўся лаўрэатам прэміі Федэрацыі прафсаюзаў, камсамолу Беларусі, двойчы — лаўрэатам італьянскіх фестывалюў. У нас працуюць выключна суперпрафесіяналы, спрэс выпускнікі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Кожны артыст аркестра штогод праходзіць праслухоўванне: сольна паказвае падрыхтаваны твор буйной формы і ігру ў ансамблі. Далучыце сюды штодзённыя пяцігадзінныя рэпетыцыі — аркестравыя і групавыя. Іншымі словамі, увесь час мы працуем над удасканаленнем свайго майстэрства, пошукам новых форм. І пры гэтым праводзім, падкрэсліваю, камерцыйныя канцэрты. Таму не дзіва, што білеты на нашы канцэрты раскупляюцца імгненна. Нягледзячы на эканамічны крызіс, план гэтага года мы ўжо выканалі і перавыканалі, а ён вельмі вялікі.

— Можна сказаць, што вы перавыканалі і “план” па арганізацыі і правядзенні разнастайных фестывалюў і музычных святаў: 15 гадоў вашаму фестывалю ў Нясвіжы, 10 — у Заслаўі, а яшчэ ж ёсць Чачэрск, Іванава, Мсціслаўе — усяго не пералічыць!

— Я ганаруся, што ў гэтым сезоне колькасць нашых фестывалюў дасягне сотні. З’явіцца і новы фестываль у Пінску: ён будзе ўтрымліваць і джаз, і акадэмічную музыку, адзначаючы этапы развіцця нашай беларускай культуры.

— Наколькі я ведаю, ваш аркестр удзельнічае і ў Міжнародным фестывалі “Залаты шлягер у Магілёве”. Дый да кожнага “Славянскага базару ў Віцебску” вы рыхтуецца асабліва карпатліва...

— Графік у нас заўсёды вельмі насычаны. 4 верасня — Тураў. 5-га — Мазыр, мой родны горад, дзе мы, паводле традыцыі, выступаем перад маімі землякамі, на прадпрыемстве, якое нас падтрымлівае, — Мазырскім нафтаперапрацоўчым камбінаце. 12 верасня едем у Белаавежскую пушчу, дзе адзначым 600-годдзе запаведніка, які стаў сапраўдным брэндам нашай краіны. І так ледзь не штодзень. Калі распісваць увесь сезон — ніякай газеты не хопіць.

— Галоўнае, каб вам і надалей хапала энергіі, якую вы перадаеце сваім музыкантам!

Фота Юрыя ІВАНОВА

Нямецкія канікулы

Сімфанічны аркестр Брэсцкага музычнага каледжа імя Р.Шырмы пад кіраўніцтвам Людмілы Жабінскай прыняў удзел у VI Міжнародным маладзёжным фестывалі класічнай музыкі ў нямецкім горадзе Кобург, што на поўначы Баварыі.

Гэта былі далёка не першыя адказныя выступленні студэнцкага калектыву: ён паспяхова ўдзельнічаў, да прыкладу, у Міжнародным фестывалі “Студзеньскія музычныя вечары”, што традыцыйна праводзіцца ў Брэсце. І не першы замежны ваяж: летась аркестр запрашалі для ўдзелу ў адкрыцці Х Усяпольскага конкурсу скрыпачоў у Любліне, дзе наш калектыву, акрамя канцэрта адкрыцця, даў яшчэ тры сольныя выступленні. Запрашэнне ж на прэстыжны фестываль у Германію было атрымана акуррат пасля той паездкі — і музыканты адразу пачалі рыхтавацца.

Развучаць трэба было некалькі буйных твораў як класічнага рэпертуару, у тым ліку опернага, так і сучаснага: абсалютна невядома ў нас Канцэрт для марымбы французца Эмануэля Сежурнэ. Справа ў тым, што аркестр быў павінен не толькі адкрыць фестываль сваім сольнікам, але і выступіць у наступных канцэртах у якасці калектыву, з якім будуць граць салісты з розных краін. Бо на фестываль з’езджалі юныя таленты не толькі з Германіі, але і з Англіі, Аўстрыі, Ірландыі, Іспаніі, Латвіі, Расіі, Сінгапура, Украіны, Францыі, Чэхіі ды іншых краін. Усяго аркестр павінен быў акампаіраваць аж 10-ці салістам, якія выконвалі творы найвышэйшага ўзроўню складанасці. Дадамо, што падрыхтоўка да фестывалю ішла паралельна з уласна вучэбнай праграмай аркестра. У навучальным годзе калектыву двойчы выступіў з сольнымі канцэртамі перад брэсцанамі, падрыхтаваў праграму дзяржаўных іспытаў па дырыжыраванні. Вядома, рэпетыцыі да фестывалю прадоўжыліся і на канікулах.

Пад час рэпетыцыі.

Канцэрт адкрыцця стаўся, так бы моўіць, патройнай “візітоўкай”: і самога фестывалю, і аркестра, і ўсёй нашай краіны, якую прадстаўляў калектыву. Таму ў праграму, акрамя сусветнай класікі, была ўключана музыка славетных беларускіх кампазітараў — Дзмітрыя Смольскага і Валерыя Іванова. Цёпла сустрапа публіка і выступленні нашых салістаў: скрыпачкі Наталлі Ланчук, флейтысткі Таццяны Наздрыной-Платніцкай, якія вучацца ў Брэсцкім філіяле Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, а таксама віяланчэлісткі Снежны Пракапчук, якая яшчэ вучыцца ў Брэсцкім музычным каледжы. Назаўтра ў газетзе з’явіліся два вялікія артыкулы з ухваленнямі-захапленнямі, і мы канчаткова зразумелі, што канцэрт высока ацаніла не толькі шырокая публіка, але і спецыялісты.

Гэтак жа шырока асвятляліся ўсе канцэрты фестывалю. У ігры нашага аркестра адзначалі прафесіяналізм, артыстычнасць, высокую культуру выканання, майстэрства кіраўніка і дырыжора калектыву Людмілы Міхайлаўны Жабінскай.

Апошні канцэрт фестывалю з удзелам нашага аркестра адбываўся ў горадзе Радахта, у храме, дзе і зараз працуе орган, на якім калісьці граў вялікі І.С. Бах. Уражанняў засталася шмат: і ўласна музычных, сабліва — ад ігры 30-гадовага сінгапурскага скрыпача Габрыэля Нг, і ад убачанага пад час экскурсій, у тым ліку па Берліне.

Ірына СТУПЕНЬ,
намеснік дырэктара
па выхавальнай рабоце
Брэсцкага музычнага каледжа
імя Р.Шырмы

Адчуць сябе Радзівіламі

3 верасня, калі распачнецца новы сезон на Беларускай радыё, можна будзе штодзень па будніх патрапіць на самыя выбітныя канцэрты ў сталічнай дзяржаўнай філармоніі і лепшых залах Еўропы. Прычым усё гэта — не выходзячы з дома: дастаткова будзе а 19-й гадзіне настроіцца на канал “Культура” — і слухаць.

Кожны дзень тыдня будзе пазначаны сваёй музычнай фарбай. Так, каб пазбавіцца сіндрому “цяжкага панядзелка”, арганізатары прапануюць паслухаць (разам з вядучай Марынай Ціхаміравай) лепшы сусветны джаз, прапанаваны Еўрапейскім вяшчальным саюзам. Па серадах плануецца фальклорныя “вечоркі” з Таццянай Песнякевіч. Запісы, дарэчы, будуць самымі разнастайнымі, прадстаўленымі ўсё тым жа ЕВС: цягам верасня плануецца правесці гэты агляд летніх фальклорных фестывалюў. Чацвер, што лічыцца, бадай, самым напружаным працоўным днём тыдня, вырашана аддаць еўрапейскай класіцы (з камертарыямі Віктара Кісцэня). А па аўторках і пятніцах у эфіры будуць рэгулярна з’яўляцца трансляцыйныя запісы беларускіх выканаўцаў, у тым ліку — самай свежыя, зробленыя ўсёго некалькі дзён таму. Часам будуць весціся нават прамыя трансляцыі з Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

— Музычныя праграмы пад назвай “Канцэртная зала”, — раскажаў аўтар праекта, спецыяльны карэспандэнт Беларускага радыё В.Кісцень, — дапамогуць, найперш, тым людзям, якія цікавяцца

навінамі музычнага жыцця, але з тых ці іншых прычын не могуць наведаць сталічную філармонію ці замежны фестываль. Вельмі хацелася б, каб, дзякуючы такім рэгулярным трансляцыям, у нас з’явілася больш прыхільнікаў музыкі розных жанраў.

Сапраўды, многія музыканты і аматары старэйшых пакаленняў літаральна выхоўваліся на оперных трансляцыях, што калісьці вялося з Вялікага тэатра ў Маскве. Дый Беларускае радыё ўвесь даваенны час жыло выключна на прамых музычных трансляцыях, у тым ліку аркестравых: менавіта ў жывым эфіры праходзілі тады ўсе прэм’еры беларускіх твораў. Сама ж ідэя выступленняў “з дастаўкай на дом” нарадзілася куды раней за канцэртныя залы. Апошнія з’явіліся толькі ў XIX стагоддзі, а дагэтуль заможная эліта слухала свецкую музыку, не выходзячы з палацаў, ці, наадварот, на ўлонні прыроды. Цяпер жа адчуць сябе Радзівіламі, якія заўсёды цікавіліся найноўшымі еўрапейскімі дасягненнямі, зможа кожны, хто ўключыць радыёпрыёмнік.

Але гэта яшчэ не ўсё! — працягвае Віктар Міхайлавіч. — 3 кастрычніка ў межах “Канцэртнай залы” з’явіцца таксама свая “Гасцёўня”. Раз ці два на месяц вечарыны будуць праходзіць непасрэдна ў студыі радыё. Сюды будуць запрашацца не толькі музыканты, якія выступаць у прамым эфіры, але і слухачы — з найбольш актыўных прыхільнікаў канала “Культура”. Яны, дарэчы, змогуць задаць пытанні музыкантам, абмеркаваць пачутае — таксама ў прамым эфіры.

Н.Б.

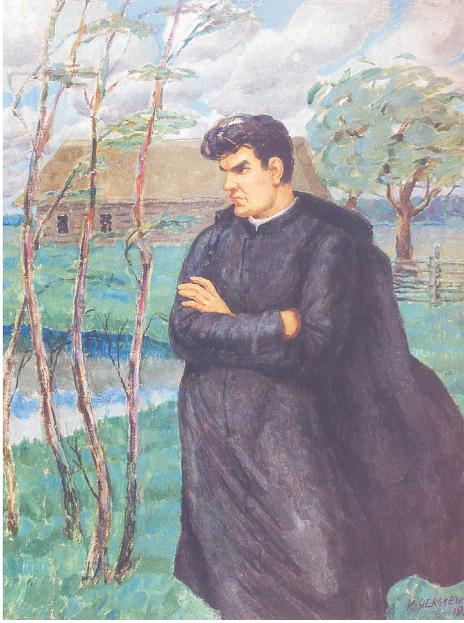
Аблічча З'явы

У першыя дні восені наша краіна адзначае 70 гадоў з часу ўз'яднання Заходняй і Усходняй Беларусі. У верасні 1939 года, пасля ўваходу Чырвонай Арміі, Заходняя Беларусь стала часткай БССР. Гэтай гістарычнай падзеі прысвечана выстаўка "Аблічча З'явы", дзе прадстаўлены малавядомыя творы мастакоў Заходняй Беларусі. Экспазіцыя размешчана ў дзвюх вялікіх залах Віцебскага абласнога краязнаўчага музея.

Упершыню віцязьчане могуць убачыць беларускае мастацтва перыяду 1930-х гадоў — перыяду рэпрэсій, грамадскіх і эканамічных пераўтварэнняў. Мастацтва таго часу прадстаўлена жывапіснымі і графічнымі творамі Язэпа Драздовіча, Сяргея Вішнеўскага, Зміцера Крачкоўскага, Васіля Сідаровіча, Пётры Сергіевіча, Міхася Сеўрука, Паўла Южыка. Гэты перыяд наогул мала даследаваны мастацтвазнаўцамі, а творчасць гэтых мастакоў доўгі час была незапатрабаваная.

Па словах віцебскіх, мінскіх і заслужаных навукоўцаў, прадстаўленыя партреты і пейзажы дэманструюць вельмі высокі ўзровень мастацкай школы. Творы характарызуюць аўтараў як таленавітых асоб, адданых высокаму мастацтву, якіх хвалілі тэмы спадчыны, каханьня, рэлігіі, пошукі сэнсу жыцця і свайго месца ў ім. Адчуваецца, нешта агульнае прысутнічае ва ўсіх работах: і своеасаблівы "почырк" нацыянальнай школы мастацтва, і нейкае пачуццё трылогіі, прадрыктаванае складаным і драматычным часам. Дарэчы, упершыню тут экспануюцца эскізы роспісаў храмаў П.Сергіевіча і М.Сеўрука.

Выстаўка "Аблічча З'явы" — працяг азнамленча-асветніцкай акцыі "Ars-incognita" творчага грамадскага аб'яднання "Мастак" (г. Заслаўе), якое цягам некалькіх гадоў адкрывае

П.Сергіевіч. "Партрэт Станіслава Глякоўскага".

сучаснай публіцы творы беларускага мастацтва першай паловы XX стагоддзя, створаныя майстрамі пэндзля Заходняй Беларусі — выхаванцамі мастацкіх навучальных устаноў Вільні. Таму і большасць работ непасрэдна звязана з Вільняй — гістарычным цэнтрам некалькіх культур: беларускай, літоўскай, польскай і расійскай. Аднак, большая частка аўтараў мае непасрэднае дачыненне да Віцебска: напрыклад, П.Сергіевіч, Я.Драздовіч і В.Сідаровіч — родам з Віцебшчыны, астатнія ж вучыліся або працавалі тут.

Асабліва гэтай экспазіцыі яшчэ і ў тым, што карціны, малюнкi і эстампы на ёй прэзентавалі не дзяржаўныя ўстановы, а прыватныя асобы, энтузіясты-калекцыянеры, а таксама нашчадкі мастакоў (сын Сяргея Вішнеўскага нават прысутнічаў на адкрыцці выстаўкі). У дзяржаўных беларускіх музеях колькасць твораў прадстаўнікоў гэтага рэгіёна пачатку і першай паловы XX стагоддзя, на жаль, пакуль што абмежавана.

Творчасць незаслужана забытых мастакоў мінуўшчыны — яркая з'ява і набытак нашай культуры. Выстаўка з поспехам экспанавалася ў музеях Мінска, Смаргоні, Нясвіжа, Заслаўя. У Віцебску яе можна наведаць да 8 верасня. Творы мастакоў Заходняй Беларусі плануецца паказаць і ў іншых гарадах краіны.

Тацяна САЛАЎЕВА
Віцебск

М.Сяўрук. "Жніво".

Трое ў "Гасцёўні..."

Так нараджаюцца дынастыі...

Бацькам, мусіць, часцяком прыемна, калі дзеці займаюцца іхняй жа справай. Жывапісцу Уладзіміру Капшай пашанцавала ўдвая: выяўленчае мастацтва цікавіць не толькі ягоную дачку, але і ўнучку.

Калі быць дакладным, дачка мастака Наталля Капшай-Міронава — жывапісец не прафесійны, па спецыяльнасці яна музыкант, але кажа, што малявала заўсёды. Маленькая Крысціна Міронава (дзяўчыны яшчэ толькі 8 гадоў) яшчэ не зразумела дакладна, што ёй бліжэй — музыка ці маляванне, таму займаецца адначасова і ў музычнай школе, і ў мастацкай студыі "Мастачок". Адным словам, аб'якавых да выяўленчага мастацтва (як, дарэчы, і да мастацтва ўвогуле) у гэтай сям'і няма.

Пазнаёміцца ж з творами мастацкай дынастыі гэтымі днямі можна ў сталічнай Гасцёўні Уладзіслава Галубка. Тут, побач з вядомымі палотнамі Уладзіміра Капшай, экспануюцца зусім яшчэ дзіцячыя, але такія шчырыя і непасрэдныя малюнкi яго маленькай унучкі, выкананыя каляровымі алоўкамі і фламастэрамі. Асноўную ж частку выстаўкі займаюць пейзажы і нацюрморты Наталлі.

Цікава заўважаць, як па-рознаму дынастыя мастакоў бачыць свет, якія розныя праявы жыцця становяцца сюжэтам іхніх палотнаў. І бацька, і дачка пра-

В.Капшай. "Пачатак вясны".

цуюць пераважна ў жанрах нацюрморта і пейзажа, але кожны раскрывае іх па свайму. Так, напрыклад, побач з пастэльным каларытам твораў Наталлі ярка адчуваецца цёплы фарбаў Уладзіміра, на палотнах якога пераважаюць зямлістыя адценні. Што ўжо казаць пра самую юную ўдзельніцу выстаўкі! У процівагу класічным работам старэйшых пакаленняў сям'і, яе дзіцячы, зразумела, яшчэ далёкі ад аформленага, стыль, нагадвае, хутчэй, постмадэрнісцкую эстэтыку.

Гартаючы імпрэзаваную кнігу водгукаў, бачу, што такія творчыя эксперымент мінскаму гледачу прыйшоўся даспадобы. Сапраўды, не кожны сюжэт даводзіцца ўбачыць творы прадстаўнікоў трох пакаленняў у адной зале. Тым больш, што яны — сапраўдная мастацкая дынастыя.

Д.Д.

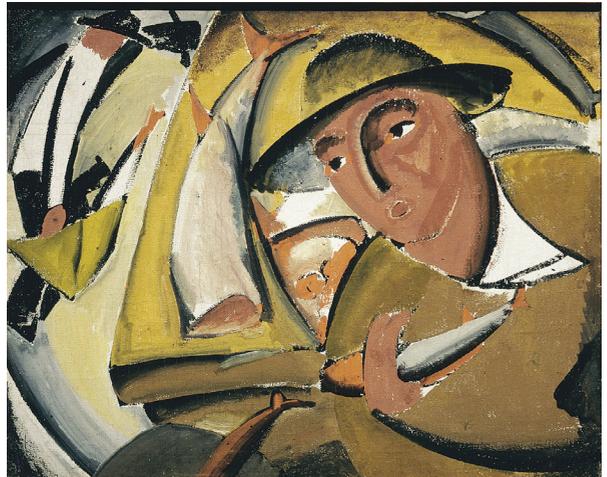
На выстаўцы, якая з 26 жніўня экспануецца ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча, паказана больш за 20 графічных работ Сярэбранага стагоддзя. Матэрыялы: аловак, акварэль, гуаш, туш, вугаль.

"Беларусі з любоўю"

Гэта — творы сучаснікаў нашага вялікага паэта Максіма Багдановіча. Сёння мы не можам упэўнена сказаць, ці былі знаёмы паміж сабой майстры графікі і майстры слова. Гэта можа быць прадметам асобнага навуковага мастацка-гістарычнага даследавання. Несумненна адно: і паэзія М.Багдановіча, і малюнкi мастакоў таго часу ярка адлюстроўваюць эпоху зараджэння новага стагоддзя з усімі яго няяснымі трывогамі і надзеямі. І малюнак, і слова адрозніваюцца самабытнасцю, непадобнасцю да модных у той час твораў еўрапейскіх аўтараў. І пэндзаль, і пяро прасякнуты любоўю да роднага краю. Гэтае пачуццё нараджае і лірычнасць, і драматычнасць, а ў некаторых моманты і трагізм акаляючага свету — усёй той глебай, на якой узрастаюць вялікія таленты.

Мастацкія работы, прадстаўленыя на выстаўцы, перададзены калекцыянерам Леанідам Заксам у дар Рэспубліцы Беларусь як знак удзячнасці і любові да зямлі яго продкаў. Гэта шчодры падарунак ідзе ад жадання Л.Закса аднавіць парушаную эстэтычную раўнавагу. На пачатку мінулага стагоддзя Беларусь, як вядома, імкліва ўварвалася ў сусветную культуру, стаўшы на нейкае імгненне цэнтрам ці не самых дзёрзкіх пошукаў у мастацтве, але, на вялікі жаль, страчана амаль усё, створанае тады. Восем Леанід Закс і дорыць творы чатырох вядомых мастакоў-наватараў: У.Татліна, І.Клюна, П.Львова і А.Архіпенкі. Гэта не проста выпраўленне нейкай несправядлівасці, бо размова ідзе пра аднаўленне нашых згубленых творчых амбіцый. На думку Л.Закса, побач са словам "Беларусь" заўжды павінны гучаць вялікія імёны мастакоў першай чвэрці XX стагоддзя.

Калекцыя для падарунка сфарміравана тонка і густоўна. Аўтараў яднае прыналежнасць да аднаго творчага пакалення. Але свет і мастацтва змяняліся тады імкліва і неверагодна: з Сярэбранага стагоддзя — у авангард і

У.Татлін. "Рыбак".

масць лепей зразумець гэтыя высновы, бо сапраўдная праява высокага бачна толькі на адлегласці.

Ул. інф.

Кажуць, таленавіты чалавек таленавіты ва ўсім. Пераконваешся ў праўдзівасці гэтага выслоўя, пазнаёміўшыся з гомельскім мастаком Андрэем Крыловым. Сярод усіх ягоных талентаў — а гэта і паэзія, і нават філасофія — адзін вылучаецца найбольш ярка і рознабакова. Найперш за ўсё Крылоў — таленавіты мастак-жывапісец, майстар-эксперыментатар.

Нанаэксперыментатар

Адным з першых у краіне творца пачаў выкарыстоўваць у працы матэрыялы, створаныя на аснове нанатэхналогій. Гэта дазваляе колеру станавіцца не толькі сродкам выразнасці, але ствараць прастору і глыбіню за кошт інтэрферэнцыйнага эфекту. За час творчай дзейнасці мастак правёў больш за 30 персанальных выставак у краіне і за мяжой. Ягонныя творы ўпрыгожваюць за-

А.Крылоў. "Кондар".

лы Нацыянальнай філармоніі Украіны, знаходзяцца ў прыватных калекцыях далёка за межамі не толькі краіны, але і кантынента.

І толькі сёння майстар атрымаў магчымасць выставіць свае работы ў Мінску. Больш за два дзесяткі палотнаў Крылова экспануюцца гэтымі днямі ў сталічным Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. Дарэчы, выстаўка — здабытак не толькі Андрэя, але і музея: упершыню ў гэтых сценах дэманструюцца працы гомельскага мастака. Такім чынам, Крылоў паклаў першую цаглінку ў творчае супрацоўніцтва музея з горадам над Сожам.

Творы мастака, прадстаўленыя на выстаўцы, на мой погляд, аб'ядноўвае нейкая стрыманасць, нават халоднасць, гэта тычыцца і палотнаў, напісаных у цёплым каларыце. Але, здаецца, толькі гэта і дазваляе ідэнтыфікаваць карціны як творы аднаго аўтара: усе яны вельмі розныя і па сюжэтах, і па тэхніцы выканання. Дарэчы, сам жывапісец тлумачыць гэта тым, што ў выставачнай зале сабраны работы розных перыядаў яго творчасці.

Дар'я ДАНИЛЕВІЧ

Турпраект "К": велатур па Палессі Частка III

(Пачатак у №№ 32 — 33)
Нарэшце, ззаду засталіся Бездзеж і Моталь, Варацэвічы, Іванова і Пінск, але наперадзе нас чакалі Кудрычы з іх незабыўнай аурой, Гарадна, Столін, Нова-Беражное, Давыд-Гарадок, Цераблiчы... У кожным населеным пункце — свае адметнасці і свае праблемы. Яшчэ некалькі кіламетраў — і новыя нагоды для роздуму. Ці хутка глабалізацыя "перамо-

ландца з шыкоўнай відэакамерай. Пра месца, дзе "Людзей на балое" можна экранізаваць без паслуг дэкартара, мы ведалі яшчэ да выезду з Мінска. Але замілаванню надшоў канец, калі прагучалі словы карыфея краязнаўства Піншчыны Аляксея Дуброўскага, які лічыцца "першаадкрывальнікам" Кудрычаў:
— Яшчэ гадоў дзесяць — і гэтай вёскі ўжо не будзе...

цаць таму, увесну становіцца непраезнай. І таму кожны з мясцовых жыхароў па-ранейшаму мае лодку. Цеплаход "Віцебск" павольна адчальвае ад рачнога вакзала ў Пінску. Сярод яго пасажыраў — не толькі "дачнікі", якім да сваіх лецішчаў па рацэ дабірацца латвей, але і звычайныя аматары водных прагулак. Каштуе гэтае задавальненне прыкладна столькі ж, як праезд у мінскай маршрутцы.

нават жэстах гэтых людзей! Папраўдзе, Палессе без палешукоў — нецікавае. Майсей Елісеевіч мог бы правесці цудоўную экскурсію па ўласнай вёсцы, і тая заняла б добрую гадзіну. Кудрычы недарэмна называюць "палескай Венецыяй": хаты месцяцца на невялічкіх выпасках пасярод балот. Агулам тых выпасаў мо пятнаццаць, і кожная з іх мае сваю назву.

сцей будзе. А чарот... Ёсць у нас майстар, які ўмее тых стрэжкі рабіць. Але ж ён 1922 года нараджэння... Ад мясцовых пачулі і такую гісторыю: як толькі ў гэтыя краі зачасцілі замежныя турысты, сельсавет пазамяняў усе дахі ў адной з навакольных вёсак на "нармальныя" — з шыферу, лічачы, што гасцям на іх будзе прыемней глядзець, чым на стогадовай даўніны.

Дэ-факта і дэ-юрэ развіцця рэгіянальнага патэнцыялу

Ці вырастуць на палескіх балотах культурна- турыстычныя комплексы?

жа" аўтэнтыку Кудрычаў і як гэтаму супрацьстаяць? Ці адродзіцца школа ганчарства ў Гараднай? Ці атрымае другое нараджэнне маёнтка рода Алешаў? І як зрабіць сацыякультурную сферу Давыд-Гарадка папраўдзе гарадской? Пытанні ўсё паўставалі і паўставалі...

Хто пацягне раяль у чарот... і зробіць Кудрычы "палескай Венецыяй"?

Ці чулі вы такую легенду: дзесьці ў палескіх балотах тоіцца некранутая цывілізацыя вёска, пра якую нашы сучаснікі нават не ведаюць? Географы падобную гіпотэзу абсмяюць, а вось турысты "купляюцца" на яе ахвотна.

Таму і зразумела, чаму Кудрычы, гэтая "неперспектыўная" вёсачка на Піншчыне, якую можна знайсці не на кожнай карце, за апошнія пару гадоў сталі сапраўдным феноменам турызму на Палессі. Паглядаець на стрэжкі з чароту едуць, не раўнуючы, з усёй Беларусі.

Каб спарадзіць той феномен, спатрэбілася ўсяго нічога: пару згадак пра "натуральны скансен" у Інтэрнеце. Да эфекту "снежнага камьяка" ахвотна спрычыніліся журналісты добрага тузіна СМІ, а потым — і прафесійныя піаршчыкі з Нацыянальнага агенцтва па турызме Рэспублікі Беларусь. Слоган "Тут людзі жывуць, як у XIX стагоддзі!" аказваўся эфектыўнай прынадай. Усім стала цікава.

Больш за тое: Кудрычы зрабіліся абавязковым пунктам у палескіх вандройках "прасунутых" замежных падарожнікаў. Жыхары вёскі ўжо не дзівяцца, убачыўшы ля роднай пуні якога амерыканца або га-

У тым, што песімістычны прагноз гэтага біёлага, які шмат гадоў прысвяціў стварэнню на Палессі прыродных заказнікаў і ведае тут ці не кожную балотную купіну, — зусім не галаслоўны, упэўніцца вельмі лёгка. Лёс Кудрычаў падуладны няёмкім законам — і біялагічным, і сацыяльным. Калісьці ў гэтай вёсцы жыло больш за паўтысячы чалавек. Цяпер жыхароў не набярэцца і трох дзесяткаў. Амаль усе яны — пенсійнага ўзросту. Моладзі няма зусім. Ёй тут няма чаго рабіць — у сэнсе, дзе зарабляць: вакансій — ніякіх, нават у сельскай гаспадарцы, бо вёска не належыць ні да аднаго СВК.

"Ад турыстаў толку няма"

Да Кудрычаў лепш за ўсё дабірацца па вадзе. Да нядаўняга часу гэты шлях быў безальтэрнатыўны. Зрэшты, і цяпер пакручастая "гравійка", пракладзеная гадоў пятна-

Праз якія дзве гадзіны цеплаход падплывае да вёскі Крывічы. Гэта — канцавы пункт. Жыхары Пінска добра памятаюць тых часіны, калі з іхняга горада можна было дабрацца па вадзе не тое што да Турава — ажно да Кіева, прычым на звычайнай рэйсавай "Ракеце". Але сёння водны турызм — у заняпадзе.

Кіламетраў дзесяць па "гравійцы" — і мы бачым дзівосную карціну: старадаўні буданчык з чаротавым дахам, а на ім — трое буслоў. Бы на паштоўцы! Узнікае ўражанне "раяля ў кустах", падрыхтаванага спецыяльна для даверлівых турыстаў. Адпрэчвае яго толькі з адной прычыны: няма каму той раяль у кусты цягнуць.

— Мусіць, надакучылі вам ужо турысты? — распачалі мы размову са старастам вёскі Майсеем Елісеевічам.

— І праўда, толку ад іх няма, — ахвотна пагадзіўся той са сваёй апырчай паляшучкай усмешкай. — Добра, халаднее ўжо, дык заходзьце ў хату!

Сціплая вячэра разам з гаспадарамі пакінула не меншае ўражанне за незлічоных буслоў і старыя хаціны. Колькі мудрасці, гумару і сапраўднай годнасці было ў словах і

А разнастайных гаспадарчых прылад, у спецыяльным парадку развешаных на сцяне свёрна Майсея Елісеевіча, — куды болей. Яшчэ гадзіну зойме ягонае "лекцыя" адносна практычнага прымянення кожнага з гэтых мудрагелістых прыстасаванняў. Большасць з іх тычыцца рыбалкі. Зрэшты, той самабытны промысел, які выратаваў жыхароў вёскі ад голаду пад час усіх катаклізмаў гісторыі, сёння пад забаронай. Бо "легальнымі" вудамі ніхто тут карыстацца не прывучаны.

Чарот або шыфер?

Пераначаваўшы на саматканай бялізне з ручной вышыўкай, рушылі аглядаць вёску. Адзін з нас упершыню трапіў сюды гадоў пяць таму. Параўнальна з сённяшнім днём, змены — відавочныя. Куды болей "чаротавых" хат стаяць цяпер закінутыя ды аброслыя травой: значыць, гаспадары ўжо памерлі... І куды болей "жывых" хат, дзе замест чароту — банальны шыфер: значыць, унукі дапамаглі.

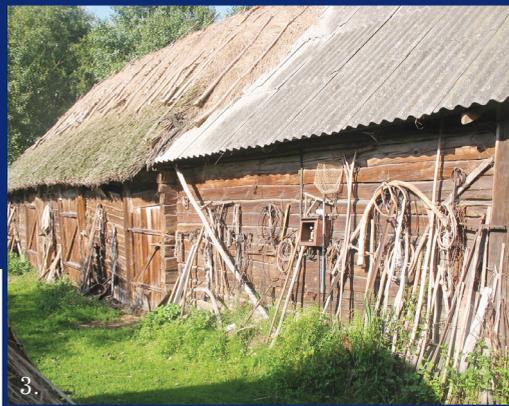
— Чарот усё ж лепшы за шыфер, — каменціруе Майсей Елісеевіч. — Дыхаецца ў хаце вальней. Хаця, канешне, пакласці шыфер пра-

— Турысты з Заходняй Еўропы не надта цікавяцца нават найлепшымі ўзорамі беларускай архітэктуры: велічныя замкі і храмы для іх — звыклае асяроддзе, — сказаў на гэты конт Аляксей Дуброўскі. — На Палессі іх прываблівае зусім іншае: некранутая прырода і аўтэнтычны сялянскі побыт — тое, што на Захадзе было незваротна страчана ўжо стагоддзі таму. А ў нас — захавалася. Прынамсі, пакуль.

Як выратаваць Кудрычы?

Пацікавіліся меркаваннем на гэты конт у начальніка аддзела культуры Іванаўскага райвыканкама Уладзіміра Шэляговіча — аўтара некалькіх маштабных турпраектаў. Задалі мы тое пытанне і Аляксею Дуброўскаму. Адказ быў бадай аднолькавы: трэба стварыць пасаду "жыхар Кудрычаў" — і, адпаведна, пэўную колькасць працоўных месцаў. З адзінай умовай: жыць так, як жылі продкі, і дэманстраваць турыстам свой звыклы побыт.

З думкай такіх экспертаў цяжка не пагадзіцца. Але яе варта лагічна развіць: Кудрычы павінны займець

спецыяльны статус, у тым ліку і юрыдычны. Без дзяржаўнай апекі гэты "апорны пункт" на турыстычнай карце Палесся неўзабаве знікне.

Як мае выглядаць праект "палескай Венецыі" ў дэталю? Безумоўна, адказ на гэтае пытанне могуць даць толькі спецыялісты, дый тое пасля працяглых дыскусій. Праца будзе нялёгкай: нават аддаленых аналагаў таго аб'екта ў краіне не знойдзеш. Але галоўная задача зразумелая ўсім: музейная павінна быць ненавядзлівай.

фаў? Ды ні ў якім разе! Інфармацыя пра тэлевізар у хаце кудрыцкага старацтва — не для рэкламных праспектаў на замежных мовах!

І яшчэ. Хаты з чаротавымі стрэхамі, якія вельмі любяць буслы, трапляліся нам не толькі ў Кудрычах, але і ў іншых палескіх вёсках. Бадай усе яны — закінутыя і занябаныя. Закарцела падысці да кожнай з іх, каб павесіць там шылду на шталт тых, якія бачыў кожны аўтамаатар: "Тут можа быць ваш аб'ект агратурызму".

як і кожная прыватная ініцыятыва. Мясцічка паціху прыйшло ў заняпад: моладзі тут болей не было чым заняцца.

Майстроў — пераемнікаў традыцыі засталася ўсяго адзінаццаць, і ці не ўсе яны — у сталым веку. Дзякуючы Цэнтру, іх колькасць неўзабаве можа павялічыцца. А каб прывабіць і дзяцей, і экскурсантаў, тут дзейнічае прыстойная этнаграфічная экспазіцыя.

— Усе экспанаты набывалі за свае грошы, — распавядае Алімпіяда Леанавец.

Якім чынам? Выявілася, што начальнік аддзела культуры вынайшаў праўдзю крэатыўную формулу: на будынку ДК размясціў свае "вышкі" адзін з мабільных аператараў. Сродкі за арэнду пайшлі на рамонт бібліятэкі, а яе супрацоўніца была надзелена правам "падключэння" да сеткі. І аператару добра — бо не трэба адкрываць свой асобны цэнтр, — і бібліятэка мае больш магчымасцей выконваць выхаваўчую місію.

Нягледзячы на дарожныя праблемы, штогод Цэнтр праводзіць каля 70 экскурсій. Прыязджаюць сюды і зблізку, і далёк.

— А што на конт продажу сувеніраў? — запыталі мы.

— Вы можаце набыць любую з гэтых цудоўных свістулёк, ёсць і збаночкі, — адказала дырэктар. — Праўда, продаж пакуль што — толькі ў межах экскурсіі. Марым, вядома, пра невялікую краму, дзе магчыма было б прадаваць нашы

вырабы. Але, самі ведаеце, ліцэнзія... Акрамя таго, галоўная наша мэта — вучыць дзяцей. Не трэба забывацца, што гэтая справа вымагае наймаверных высілкаў і сродкаў.

У экспазіцыйнай зале ёсць дзверы ў невялічкі пакойчык "не для турыстаў". Зазірнуўшы туды, убачылі кадкі з глінай. Пацікавіліся, як яна трапляе да юных майстроў.

— Наймаем кіроўцу за кошт тых самых платных паслуг, — адказвае Алімпіяда Дзмітрыеўна, — бо свайго транспарту, вядома, няма.

А яшчэ няма тут бетонна-мяшалкі ды вода-

хатка ўжо атрымае статус філіяла Столінскага краязнаўчага музея: менавіта яго дырэктар Святлана Вярэніч стала ініцыятарам гэтага праекта. Укладанні спатрэбіліся не надта вялікія: закінутая вясковая хаціна дарага не каштуе. Затое на "палескім" маршруце мае з'явіцца новая цікавостка.

— Тут "паселіцца" ганчар, — распавядае Алімпіяда Дзмітрыеўна, — і кожны, хто захаца, здолее не толькі паглядзець, як працуе майстар, але і паспрабаваць сябе ў гэтай справе. Можна будзе і бульбачку запячы ў грубцы, і на лажак старадаўні прылежчы, і нават пасядзець ля вогнішча на панадворку. Трэба, каб музей-сядзіба была ўстановай інтэрактыўнай і адкрытай, каб наведвальнікі тут пачувалі сабе вольна.

Ці зберажом Нова-Беражное?

Роўна пасярод адлегласці паміж Столінам і Давыд-Гарадком ёсць месца, якое варта наведаць любому турысту: гаворка — пра вёску Беражное, якая згадвалася ў гістарычных дакументах яшчэ 500 гадоў таму. Гісторыя вёскі непадзельна звязана з гісторыяй старадаўняга і знакамітага валынска-палескага рода Алешаў.

Цяпер у Нова-Беражным захаваліся палац і парк, створаны тут Цэзарам Антоніем у другой палове XIX стагоддзя. Ягоны сын Канстанцін захапляўся астраноміяй і нават пабудаваў у маёнтку абсерваторыю.

Цяпер, зразумела, ад яе засталіся адно ўспаміны. Маёнтак ужоatory адно ўспаміны. Маёнтак ужоatory год стаць закінуты. Нас сустрэла сумнае відовішча: смецце ўнутры маёнтка і трава па пояс ля яго. Але, у той самы час, вока прыкмеціла і тое, што рэстаўрацыйныя работы тут ужо распачаліся.

— Падрыхтавана праектна-каштарысная дакументацыя на гэты родавы маёнтак Алешаў. На сённяшні дзень там асвоена каля 80 мільёнаў рублёў, заменены дах, — распавёў начальнік аддзела культуры Столінскага райвыканкама Васіль Заруба. — Агулам рэстаўрацыя абыдзеца прыкладна ў паўтара мільярда рублёў. Таму, зразумела, вельмі спадзяёмся на Праграму развіцця Прыпяцкага Палесся. Увогуле па гэтай праграме для Нова-Беражнага мы запланавалі каля 5 мільярдаў рублёў. У перспектыве тут будзе створана і пэўная турыстычная інфраструктура, размесціцца экалагічны цэнтр, выставачная зала.

Так, гэта яшчэ адна мара: стварыць побач з цікавым "старым" нешта прывабнае "новае". Ці з'явіцца гэтае новае ў Нова-Беражным? Безумоўна, — калі добрыя намеры давядуць да канца, а не забудуцца на іх на паўдарозе да мэты. Хочацца верыць у тое, што сядзіба не папоўніць спіс "недарэстаўраваных" помнікаў спадчыны, і заплачаныя будаўнікам грошы "вернуць" турысты.

"Конныя брыгады"

— Трохі несвоечасова вы да нас прыехалі! — уздыхнуў дырэктар Дома культуры ў Давыд-Гарадку Міхаіл Шыкунец. — Лепей завіталі б узімку, на наш гарадоцкі карнавал — знакамітыя "Конныкі".

Адмысловая традыцыя калядывання (замест казы — конь!) не згасе тут і пагэтуль: у прырададзень старога Новага года на вуліцах мястэчка поўна людзей у самых розных вобразах. Савецкія ўлады спрабавалі змагацца з "перажыткамі даўніны" — на шчасце, без асаблівага поспеху. Сёння дзейнасць "конных брыгад" калядоўшчыкаў каардынуе Дом культуры.

— Гэта конкурс сярэд калядоўшчыкаў на лепшы гурт, — каменціруе яго дырэктар відэа з мінулага свята. — Праграма на вуліцы ідзе дапазна. Але сказаць, што

(Заканчэнне на стар. 12.)

На здымках:

1. На цеплаходзе па Прыпяці;
2. Майсей Елісеевіч;
3. Шыфер супраць чароту;
4. Без лодкі тут не пражывеш;
- 5, 9. Тут мог бы быць аб'ект агратурызму;
6. Танцпляцоўка ля Дома культуры ў Давыд-Гарадку;
7. Алімпіяда Леанавец;
8. Паштоўка з Кудрычаў.

У адзеле культуры Пінскага райвыканкама ніякіх планаў адносна Кудрычаў пакуль няма. Начальнік аддзела фізкультуры, спорту і турызму Юрый Кісель парадаваў навіной: ужо сёлета ў суседнім Плошчаве мае быць адкрыты сур'езны турыстычны цэнтр. Ён знаходзіцца на балансе Палескага дзяржуніверсітэта і ствараецца дзякуючы інвестыцыям Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь. Тут з'явіцца і гасцявая домікі ў "палескім стылі", і лазня, і карчма... Яшчэ адзін турпраект тычыцца менавіта водных маршрутаў. У плане — нават набыццё ўласнага судна.

Тое, што гэтыя ініцыятывы ажыццяўляюцца на пэўнай адлегласці ад вёскі Кудрычы, — і тактоўна, і рацыянальна. Толькі ці дапамогуць яны самай вёсцы? Або яе апошнім жыхарам ад турыстаў па-ранейшаму не будзе ніякага толку?

Верыфікацыя міфа

Вядома, казаць пра поўную адарванасць жыхароў Кудрычаў ад сучаснай цывілізацыі і прыпадабняць іх тым самым да абарыгенаў з нейкай ціхаакіянскай выспы не выпадае. У хаце Майсея Елісеевіча ёсць тэлевізар, і глядзіць ён тыя самыя каналы, што і мы з вамі.

Аднак... Ці ўваходзіць у кампетэнцыю туріндустрыі развенчанне мі-

Эксперт "Кручанай зямлі"

З Кудрычаў рушылі ў Гарадную — сталіцу палескага ганчарства. Ад шашы Р88 туды вядзе "дарога без пакрыцця". Веласіпеды раз-пораз загрзалі ў пяску, і даводзілася валачы іх за сабою. Але шлях па асфальце — утрая даўжэйшы. Для тураператара такая акалічнасць можа стаць аргументам — вядома, не на карысць Гарадной.

Пераадолеўшы 55 кіламетраў "кручанай зямлі", 7 з якіх былі экстрэмальна складаныя, мы былі самымі шчаслівымі людзьмі на свеце. Аддыхнуўшыся, з радасцю пачулі, што гэтая самая "кручаная" зямля з'яўляецца галоўным багаццем Гарадной.

— Зямелька тут — самая горшая ў раёне, у часы майго дзяцінства нават цыбакі людзі куплялі на кірмашы, пра гуркі ніхто і не чуў, — распавядае на сакавітым мясцовым дыялекце дырэктар Цэнтру ганчарства Алімпіяда Леанавец. — Але такой гліны, як у нас, мусіць, нідзе ў Еўропе не знойдзеш: яна і цягнецца, і з агнём сярбуе, як аніякая іншая... Пачытайце, дарэчы, што пра нас Караткевіч пісаў!

Яшчэ на пачатку XX стагоддзя ў вёсцы было больш за 300 майстроў, і свае вырабы яны экспартавалі ці не на ўсё Палессе. Але з прыходам савецкай улады ганчарства апынулася пад забаронай —

піяда Леанавец. — Збіралі па драбніцах, выпрошвалі: і старадаўнія гарадзенскія строі, і жбаночкі, і ручнікі, і нашы вышыванкі... Але сёння Цэнтр мае і ўласныя сродкі: за кошт выканання платных паслуг. За гэтыя грошы можам і экспанаты набыць, і дзецкам падарункі купіць на Новы год... Марым вось пра ўласны "лічбавік".

Цэнтр месціцца ў прыстойным будынку Дома культуры, побач з бібліятэкай. Калі заходзілі, выпадкова адчынілі не тыя дзверы — і трапілі ў яе дагледжаны мікракосмас. Паўсюль — мноства адметных вырабаў з падручных матэрыялаў на экалагічную тэматыку.

Міжволі прасякнуўшыся лірыкай, задалі, усё ж, загадчыцы бібліятэкі Валянціне Ківель пытанне наконт прагматыкі: як у вас з платнымі паслугамі?

— З дзяцей грошы браць — амаль кашчунства, — адказала яна. — Наадварот, хочацца прывабіць сюды тых, хто выходзіць у не надта добрых сем'ях і не заўсёды можа цукерку дома з'есці. Але план — выконваем.

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 10 — 11.)

мы арганізоўваем “Конькі”, было б няпраўдай: свята прайшло б і без усялякай нашай ініцыятывы, бо традыцыя — жывая. Сам памятаю, як у дзяцінстве з хлопцамі калядавалі...

І гэтая натуральная пераемнасць традыцый — адна з прычын, чаму зухаватаму святу ў хуткім часе плануецца наданне статусу нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці. Як нам паведамілі ў Раённым метадычным цэнтры Столінскага раёна, падрыхтоўка адпаведных дакументаў ужо вядзецца. Тут можна было б зрабіць і наступны крок: ператварыць “Конькі” ў з’яву івэнт-турызму.

Але неспрэчнае знаёмства з “турінфраструктурай” Давыд-Гарадка значна астудзіла аптымізм. Двукоссе тут цалкам дарэчы: паесці ў мястэчку можна хіба ў адзінай сталойцы, а заначаваць — у гатэлі з адным санвузлом на ўсе 18 месцаў.

Ля гарадскога Дома культуры можна пабачыць адкрытую танцапляцоўку. Але ж нават няўзброеным вокам было відаць, што стан пляцоўкі — аварыйны. Таму ўсе дыскатэкі ладзяцца непасрэдна ў зале ДК, разлічанай на 150 чалавек, як зрэшты, і канцэрты ды іншыя культурныя імпрэзы: другой залы ў гарадку няма.

Дом культуры варты асобнай гутаркі. Месціцца ён... у былым касцёле! Планіроўка пры “змене профілю” бадай не змянілася: алтарная частка стала сцэнай, а закрытыя — кабінетам дырэктара. Іншыя памяшканні, патрэбныя для працы ДК — скажам, харэаграфічная зала, — у касцёле, вядома ж, не былі прадугледжаны.

Адчуўшы пах вільгаці, пацікавіліся: калі тут апошнім разам рабіўся капітальны рамонт? Нічога падобнага дырэктар прыгадаць не здолеў, хаця будынак паўстаў яшчэ ў 1920-я гады.

— Як вы самі лічыце: ці можа гэтая ўстанова задаволіць патрэбы гарадка з больш як сямітысячным насельніцтвам? — наўпрост запыталі мы ў Міхаіла Шыкунца.

— Ведаецца, не вы першыя задаеце гэтае пытанне, — уздыхнуў той. — Мы даўно ўжо марым пра пераезд у новыя сцены. Але пакуль што застаецца адно выкарыстоўваць тыя магчымасці, якія маем.

Як распавёў нам дырэктар, праект Гарадскога цэнтры культуры гатовы ўжо даўно. Ён павінен быў запоўніць тую пустэчу на цэнтральнай плошчы, дзе цяпер стаіць толькі гандлёвая палатка. Месца там хапіла б на ўсё: і на танцы, і на канцэрты, і на працу ў гуртках, і на чытальную залу, і на бібліятэчныя фонды, і на Школу народнай творчасці, кіраўнік якой Валянціна Ціхан праводзіць заняткі... у сябе дома, бо ва ўстановах культуры зацесна ды не надта ўтульна. Але зрухаў у плане ажыццяўлення гэтага праекта няма ўжо каторы год.

Мікалая Бразоўскага ў Давыд-Гарадку ведаюць усе. Да выхаду на пенсію ён кіраваў найбуйнейшым прадпрыемствам мястэчка: электрамеханічным заводам. А потым займаў магчымасць аддаць увесь час ажыццяўленню сваёй даўняй мары.

— Калі ў мяне ўпершыню з’явілася ідэя адкрыць у Давыд-Гарадку музей? — перапытаў Мікалай Паўлавіч. — Гадаў, мусіць, у шасцідзесятых. Будучы мараком далёкага плавання, я яшчэ за савецкім часам здолеў пабачыць лепшыя музеі Еўропы. І адчуваў, наколькі такой установы бракуе тут, на радзіме.

Мара здзейснілася ў 2001 годзе. Вядома, што дырэктарам музея стаў гэты няўрымслівы патрыёт Давыд-Гарадка. Адра-

зу відаць, што на ягоным энтузіязме справа і трымаецца.

Але, каб ператварыць музей у прэзентабельны тураб’ект, аднаго энтузіязму замала. Летась зграбнай камянічцы, у якой ён месціўся, споўнілася 100 гадоў. Рамонт патрэбны ўстанове культуры, як паветра. У гэтым мы пераканаліся на свае вочы, пабачыўшы плямы ад вільгаці на сценах. Будынак ацяпляецца з дапамогай дзвюх печаў, адна з якіх на сённяшні дзень — няспраўная. Таму, як кажа дырэктар, зімой і ён, і наведвальнікі мерзнуць ад холаду.

Яшчэ адна праблема: недахоп памяшканняў. Музей займае толькі два невялікія пакоі. Фонды — а гэта больш за тысячу

самы час, не падпадаюць пад дзеянне Дзяржаўнай праграмы адраджэння і развіцця сяла. Патрэбы сацыякультурнай сферы тут — гарадскія, а бюджэт на іх задавальненне — “вясковы”. Кантраст паміж Давыд-Гарадком і Столінамі — відавочны.

Навуковы супрацоўнік з сякерай

Дарога ў вёску Цераблічы, пасля паравоту каля Альшанаў, — неахайная, як кажуць самі палешукі, “быццам хто з верталёта камяні паскідаў і так вось пакінуў”. Знакаміты на ўсю Беларусь Музей этнаграфіі ў Цераблічах пакутуе, думам, менавіта з-за тых некалькіх кі-

Супрунчыка. Ніколі не бачылі нічога падобнага! Мастер-самавука навучыўся рабіць сваіх герояў папраўдзе жывымі. Галоўная тэма яго творчасці — гісторыя вёскі, і рэальная і міфалагічная. Дзякуючы мастаку, многія вусныя паданні знайшлі ўвасабленне ў яго работах і будуць цікавымі сучасніку. Адметна, што свае скульптуры ён робіць з дапамогай адной толькі сякеры, і таму паглядзець на яго працу пад час кірмашоў рамёстваў збіраюцца натоўпы людзей. Менавіта так і было на Ягелонскім кірмашы ў Любліне, з якога Іван Піліпавіч днямі вярнуўся.

Пасля дзвюхгадзіннага экскурсу ў глыбіні народнай свядомасці перайшлі і да тэм больш праязных. Як раскажаў

Не ўбачылі мы дзеяння ў жыцці складаючай дэ-юрэ: для многіх устаноў культуры атрыманне ліцэнзій і набыццё адпаведнага статусу — справа, што вымагае значных высілкаў і нават пераадолення сябе.

Навуковыя супрацоўнікі музеяў, якія бачаць сваёй справай захаванне традыцый уласнага краю — сумленную і карпатлівую навуковую працу, — вымушаны перакваліфікавацца ў менеджэраў па турызме. Ці дрэнна гэта? З аднаго боку — не, бо культурная індустрыя трансфармуецца ў крэатыўную, што мае на ўвазе атрыманне камерцыйнага прыбытку. А прыбытак, у сваю чаргу, дазваляе набыць экспанаты і багацце музейнай установе на ўласныя фонды. Але з іншага — ці займаюцца, у рэшце рэшт, тады работнікі культуры сваёй справай, не забіраючы хлеб у спецыялістаў іншай галіны?

Адказ на гэтае пытанне знайсці не так і проста. Усе грошы, што ў выніку зарабляюць работнікі культуры ці работнікі сферы турызму, ідуць у дзяржаўны бюджэт. Аднак, як зазначыў намеснік начальніка ўпраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Віктар Маліноўскі, “галоўныя аб’екты турызму — гэта аб’екты культуры”. І, магчыма, для таго, каб яны таксама атрымлівалі свае дывідэнды ад развіцця турызму, неабходна знайсці асаблівую форму іх падтрымання. Гэта можа быць спецыяльны падатак на захаванне гістарычна-культурнай спадчыны ці асаблівы збор (ахвяраванне) на карысць культурнага аб’екта, які наведвае турыст. Варыянтаў — мноства. Галоўнае, каб абраны не ўшчамляў інтарэсы адных у перавагу іншым.

Падарожжа па Палесці запэўніла: для развіцця культурна-турыстычнага бізнесу неабходна ўдасканаленне нармаўнай базы. Пад якія “ГОСты” могуць падпадаць вырабы народных майстроў, кожны з якіх — творчой работы, адметны сваёй непаўторнасцю? Значыць, і салоны-крамы рамёстваў нельга стрыгчы пад адзін грэбень са звычайнымі “гандлёвымі пунктамі”. Праблема з атрыманнем ліцэнзій на рознічны гандаль, пра якую нам даводзілася чуць на кожным кроку, патрабуе пільнай увагі з боку юрыстаў і заканадаўцаў.

Легалізаваны “выхад” гэтага прадукту на рынак не павінен адбіцца на ягонай якасці і эксклюзіўнасці, інакш — губляецца сам сэнс “зробленага толькі ў адзіным экзэмпляры” жбанка, бочачкі, фартушка, ручнікі... Заканадаўчыя акты ў гэтым накірунку патрабуюць сапраўды значнай прапрацоўкі і неадкладнага рашэння. Але ж без гэтага — ісці далей нельга.

І яшчэ адно, самае важнае. Нацыянальныя брэндывыя мы заўжды прызвычаліся ўспрымаць як неад’емны складнік нашай цяпершчыны і нашай гісторыі. І часам доўга спрачаемся: а ці з’яўляецца гэты гістарычны дзеяч, мастак, кампазітар, горад сапраўды нашым, беларускім? Напрыклад, ці з’яўляюцца нашы ўлюбёныя драпікі самай што ні ёсць беларускай, нацыянальнай, стравай? Спрачаемся, абмяркоўваем і... гублем час. Бо пакуль мы гаворым і разважаем, іншыя краіны з задавальненнем тыя самыя “спрэчныя” з’явы і імёны ўдала “прыватызуюць” і раскручваюць. Больш за тое: зарабляюць на новых (ды “старых”) брэндах грошы. Мы ж толькі апошнім часам пачынаем пераводзіць культурныя індустрыі ў крэатыўныя. Можа, самы час спыніць спрэчку і гучна заявіць аб сваіх культурных здабытках? Хутчэй зрабіць музей у Бездзежы, Моталі, Стрэльне, Варацэвічах, Гарадной, Цераблічах і г. д. паўнаважымі культурна-турыстычнымі комплексамі... Пакуль іншыя “ўсё смачнае не разабралі”...

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Ілля СВІРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, нашы спецыяльныя карэспандэнты

Ці вырастуць на палескіх балотах культурна-турыстычныя комплексы?

1. Этнаграфічны музей у Цераблічах; 2. Скульптурныя партрэты легендарных заснавальнікаў Цераблічаў; 3. Сімвал Давыд-Гарадка; 4. Прагнілая эстрада замчышча не ўпрыгожвае; 5, 6. Сядзіба ў Нава-Беражным пакуль у занябданні;

экспанатаў — захоўваюцца ў розных месцах горада, бо прыстасаванага памяшкання пад фондасховішча няма.

Пытанне пра тэхнічныя сродкі, без якіх сёння ў музейнай справе не абыходзіцца, аказалася не да месца: замест камп’ютэра тут можна пабачыць хіба друкарку.

Выйшаўшы з музея, працягваем агляд галоўных турыстычных адметнасцей Давыд-Гарадка. Іх дзве — драўляная Георгіеўская царква XVIII стагоддзя (тыповы ўзор менавіта палескага дойлідства) і, вядома, Замкавая гара. Пра мінулае тут нагадвае адно каменць з надпісам “Тут бярэ пачатак гарадок Давыда”, усталяваны па ініцыятыве ўсё таго ж Мікалая Бразоўскага яшчэ ў той час, калі ён быў дырэктарам завода.

Але ж апусціўшы вочы долу, можна лёгка страціць рамантычны настрой: пад нагамі поўна смецця, не палягаючы ўражанне і старая драўляная эстрада, месцамі прагнілая наскрозь.

— Сэрну мы знясём ужо ў бліжэйшай будучыні. А наконт смецця... Над гэтай праблемай я ўжо не першы год б’юся, — са скрухай адказваў Мікалай Бразоўскі. — Але... Што ж зрабіць, калі на ўвесь наш гарадок — усюго тры дворнікі?

Асноўную праблему Давыд-Гарадка зразумець няцяжка. Думаецца, у той ці іншай меры яна тычыцца ўсіх мястэчак, якія не маюць статусу райцэнтры, але, у той

ламетраў дрэннай дарогі.

У вёсцы цяпер жыве больш за 1300 чалавек. 1 верасня тут адкрыецца новая школа: яе пабудова абышлася ў 9 мільярдаў рублёў. Драўляную постаць Еўфрасіні Полацкай, якая будзе сустрэкаць школьнікаў на ўваходзе, зробіць у падарунак для гэтай установы адукацыі Іван Супрунчык — народны майстар, лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта “За духоўнае адраджэнне”, а яшчэ — стваральнік унікальнага музея, які займае ладны будынак адмысловай планіроўкі.

У вялікай выставачнай зале прадстаўлена больш за тысячу экспанатаў, сабраных няўрымслівым майстрам у наваколлі яшчэ пачынаючы з 60-х гадоў мінулага стагоддзя. Чаго тут толькі няма: “мач”, падобны на вялікую лапату, якім палешукі выкідалі гной, лыжы, выразаныя з дрэва з адтулінамі для валёнак, розныя прыстасаванні для віцця вярэвак, майстравання колаў, распальвання агню... Дзякуючы расповеду майстра, кожны, нават самы утылітарны, прадмет побыту набывае папраўдзе метафізічнае значэнне, займаючы сваё месца ў сістэме каардынат традыцыйнай культуры.

Сапраўдны цвік экзасціцы — расфарбаваныя скульптуры з дрэва самога Івана

Іван Піліпавіч, летась у музеі нарэшце зрабілі ацяпленне, цяпер чакаецца капітальны рамонт будынка. Васіль Заруба тую інфармацыю пацвердзіў.

— Адрамантуема дах, фасад будынка, закупім экспазіцыйнае абсталяванне, — распавёў начальнік аддзела культуры. — Пад гэтыя мэты на наступны год будзе выдаткавана каля 50 мільёнаў рублёў. Музей у Цераблічах мы таксама прапісалі ў Праграме развіцця Прыпяцкага Палесся, бо аналагаў установе культуры няма ні ў вобласці, ні ў рэспубліцы. Таксама плануем зрабіць там невялічкі пакойчык, дзе наведвальнікі змогуць папіць гарбаты з мясцовымі прысмакамі.

Расказалі мы начальніку аддзела культуры Столінскага райвыканкама пра яшчэ адну мару майстра з Цераблічаў: арганізаваць у музеі продаж аўтэнтчных сувеніраў. Перашкода — тая самая: складанасці ў атрыманні ліцэнзій.

— Але мы працуем над гэтымі пытаннямі і абавязкова будзем адкрываць салоны-крамы ў раёне, — зазначыў Васіль Андрэвіч.

Замест заканчэння

Тое, што нам удалося ўбачыць, запэўніла ў адным: турыстычны патэнцыял Палесся — несумненны і значны. Дэ-факта мы знайшлі і атрымалі амаль усе паслугі: інфармацыйна-асветніцкага кшталту (што паглядзець, пра штосці дазнацца) і ўласна спажывецкія (пераначаваць, паесці, набыць сувеніры).

Кацярына Мікалаеўна — асоба шмат у чым унікальная. Акрамя прарэктарства, узначалвае ў згаданай Акадэміі кафедру тэорыі музыкі. Пачаўшы з балетнай творчасці Чайкоўскага, пашырыла кола сваіх даследаванняў да музычна-тэатральнага тэксту ўвогуле, распрацавала ўласны курс аналізу музычнай формы, які выкладае ўжо каля 20 гадоў. Доктарскую дысертацыю абараніла ў 30 “з хвосцікам”, усяго праз дзесяцігоддзе пасля кандыдацкай. Не выпадкова дыплом прафесара ёй урачыста ўручаў у Дзень навукі Прэзідэнт краіны Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка.

Нават не верыцца, што такая навуковая нястомнасць магчыма пры тых клопатах, якіх патрабуе ейная сям’я, цалкам творчая. Муж Уладзімір Дулаў — знакаміты піяніст, вядзе насьцяганую педагагічную і канцэртную дзейнасць. Старэйшы сын Аляксандр — віяланчэліст, лаў-

— Першая падобная сустрэча музыказнаўцаў адбылася ў 1924 годзе ў Базэле. А праз тры гады Таварыства набыло афіцыйны статус, замацаваўшы ў гэтым горадзе сваю штаб-кватэру. IMS выпускае свой часопіс — “Acta musicologica”, супрацоўнічае з Міжнароднай асацыяцыяй музычных бібліятэк і, найперш, такімі яе адгалінаваннямі, як Міжнародны збор музыказнаўчай літаратуры (RILM) і Міжнародны збор музычных крыніц (RISM), у “перакладзе” — каталог музычных рукапісаў і рэдкіх выданняў. Так што яго дзейнасць ахоплівае не толькі правядзенне навуковых канферэнцый і сімпозіумаў, але і ўвесь спектр музыказнаўчай працы, уключаючы музичную крытыку і тэксталогію. Што ж да сімпозіумаў, дык яны праводзіліся ў розных краінах Заходняй Еўропы і ў Амерыцы. У 1971 годзе такі форум упершыню адбыўся ў Маскве. Наступным разам музыказнаўцы прыехалі ў Расію то-

Нотнае пытанне

— **Ды ўсё ж самай, бадай, актуальнай на сёння праблемай беларускай музычнай навукі і, шырэй, нацыянальнай музычнай культуры з’яўляецца адсутнасць нотных выданняў многіх твораў і, галоўнае, даволі абмежаванае ўяўленне пра сучасную нотна-выдавецкую дзейнасць. Дзяржаўнага музычнага выдавецтва на Беларусі, як вядома, няма. Асобны прыватныя ці ведамасныя праекты зарыентаваны, найперш, на вучэбна-метадычны матэрыял. Акадэмічныя ж выданні патрабуюць не проста “нотнага набору” ды, можа, яшчэ нейкай літаратурнай прадмовы, а сур’ёзнага навуковага падыходу: што і як выдаваць, якія варыянты музычнага тэксту класі ў аснову. Таму, відаць, і ўзнікла на сімпозіуме секцыя, прысвечаная сучасным музична-выдавецкім праектам?**

замежных краінах назапашаны вялікі вопыт, які нам вельмі і вельмі патрэбны. Неабходны нам і вопыт працы рукапісных аддзелаў: не так даўно бібліятэка нашай Акадэміі музыкі атрымала шматлікія рукапісы, што захоўваліся ў аўтарскім фондзе Беларускага саюза кампазітараў. Зараз ствараецца электронны каталог беларускай музыкі. І, мы спадзяёмся, сімпозіум будзе мець не толькі навуковы, але і практычны працяг, многае з перанятага вопыту будзе непасрэдна рэалізавана на практыцы.

Пакідаючы працоўны кабінет — працаваць

— **Але такі практычны кірунак, перайманне найноўшага сусветнага вопыту, — толькі частка таго, што зможа даць гэты сімпозіум**

Рэкорды ставяцца “жыўцом”

Музыказнаўчы сімпозіум: сусветны і сямейны

29 жніўня ў Мінску сабраліся самыя знакамітыя даследчыкі музыкі з 14 краін на Міжнародны сімпозіум “Сучаснае музыказнаўства ў сусветнай навуковай прастору”. Такі шырокамаштабны форум з удзелам Міжнароднага музыказнаўчага таварыства, працягласцю амаль у тыдзень, ладзіцца ў нас упершыню. Адным з аўтараў і арганізатараў праекта выступіла прарэктар па навуковай рабоце Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, доктар мастацтвазнаўства, прафесар Кацярына ДУЛАВА.

рэт міжнародных конкурсаў, перайшоў на 4 курс Маскоўскай дзяржаўнай кансерваторыі, сумяшчаючы вучобу з працай у сімфанічным аркестры Маскоўскага акадэмічнага музычнага тэатра імя К.Станіслаўскага і У.Неміровіча-Данчанкі. Малошы Аляксеі — таксама музыкант, праз год скончыць Рэспубліканскі каледж пры БДАМ па класе скрыпкі. Здавалася б, як сумясціць усё гэта з навуковымі даследаваннямі, якія патрабуюць засяроджанасці? Але творчыя і арганізацыйныя ідэі ў Кацярыны Мікалаеўны папраўдзе фантазіруюць. Віруе і ўсё вакол яе, запальваючыся яе энергіяй, розумам, натхненнем, абаяльнасцю.

— Ідэя гэтага Міжнароднага сімпозіума, — распавяла Кацярына Дулава, — узнікла даўно. Бо ў галіне музычных даследаванняў ён, бадай, тое ж самае, што ў спорце — Алімпіяда. І хаця дух спаборніцтва заменены ў ім на подых супрацоўніцтва, менавіта на такіх сустрэчах, можна сказаць, устанавіваюцца і, галоўнае, замацоўваюцца новыя “сусветныя рэкорды”. — **Параўнанне яркае, нечаканае, але ж вынікі навуковых даследаванняў (іншымі словамі — гэтых самых “рэкордаў”) знаходзяць адлюстраванне ў пісьмовых тэкстах. Таму, дзякуючы цяперашнім сродкам сувязі, могуць быць даступнымі для ўсіх, хто гэтым зацікавіцца, — праз той жа Інтэрнет.**

— Усё гэта так, але тым больш важнымі становяцца непасрэдныя стасункі паміж навукоўцамі, тое, што называюць модным слоўцам “інтэрактыў”: магчымасць жывога абмеркавання закранутых праблем, якое дае імпульс далейшым распрацоўкам, стымулюе ўласныя пошукі з ужываннем найноўшых сусветных тэхналогій, спазнаных не “завочна”, не з “фанаграмы”, а “жыўцом”. Да таго ж, такі сімпозіум дае магчымасць навукоўцам адразу з многіх краін глыбей пазнаёміцца з нашай багатай нацыянальнай культурай. Звярну ўвагу: арганізатарамі форуму з’яўляюцца не толькі Міністэрства культуры рэспублікі і Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае музычнае таварыства (скарочана — IMS), што вядзе свой адлік ажно з 1899 года. Больш за тое: менавіта IMS стала ініцыятарам правядзення свайго чарговага сімпозіума ў Беларусі, а гэта многага каштуе.

Славянскі напрамак

— **Сапраўды: гэта прызнанне на міжнародным узроўні дасягненняў беларускай нацыянальнай культуры і нашага музыказнаўства. А дзе праходзілі ранейшыя сімпозіумы?**

лькі больш як праз 30 гадоў, але з таго часу сталі вельмі актыўна асвойваць славянскую прастору: у 2005-м сустрэча праходзіла ў Санкт-Пецярбургу, летась — у Кіеве. Тады і ўзнікла думка правесці наступны форум у Мінску, працягнуўшы, такім чынам, славянскі напрамак дзейнасці Міжнароднага музыказнаўчага таварыства.

— **Ці ўдзельнічалі беларускія музыказнаўцы ў ранейшых сімпозіумах? Мабыць, ідэя прыехаць на Беларусь нарадзілася, дзякуючы таксама і іх выступленням?**

— Асабіста я неаднойчы атрымлівала ад Міжнароднага музыказнаўчага таварыства запрашэнні ўдзельнічаць у іх акцыях. Але сваю ролю адыгралі і іншыя міжнародныя кантакты нашых навукоўцаў, і іх працы, асабліва ў галіне старадаўняй беларускай музыкі, і сам розгалас пра нашу багатую культуру — як этнічную, так і прафесійную. Нарэшце, спрацавала, пэўна, і жаданне на свае вочы пабачыць Беларусь.

— **А як фарміравалася праграма сімпозіума? Чаму былі вылучаны тыя ці іншыя тэмы? Ці, можа, IMS адразу прапанавала толькі гэтыя і ніякія іншыя?**

— Не, была максімальная свабода выбару. І мы ледзь не паўгода вырашалі, на чым лепей спыніцца. Бо, з аднаго боку, хацелася прадэманстраваць сваё, беларускае, з іншага — даведацца пра найноўшыя замежныя “ноў-хаў”. І, зноў-такі, сканцэнтравана на тых праблемах, якія былі б найбольш актуальныя для нашай нацыянальнай культуры і адначасова зацікавілі б усю музыказнаўчую суполку свету.

— **Вынікам, мяркуючы па буклеце, сталі некалькі буйных тэматычных блокаў: этнамузыкалогія, акадэмічнае выданне нотных збораў, творчасць Ігара Стравінскага і Дзмітрыя Шастаковіча.**

— Этнамузыкалогія — гэта магчымасць пазнаёміць навуковую грамадскасць свету з нашай краінай, глыбіннымі нацыянальнымі традыцыямі. І, адначасова, — даведацца, як падобныя працэсы даследуюцца ў іншых музыказнаўчых школах, якія новыя метадыкі з’явіліся. Сярод кампазітарскіх постацей былі вылучаны дзве папраўдзе знакавыя фігуры ХХ стагоддзя, што паўплывалі на развіццё сусветнай музычнай культуры, два магутныя творцы з беларускімі генеалагічнымі каранямі. Дадамо, што ганаровымі гасцямі свята стануць сваякі кампазітараў: уначыі пляменніца Стравінскага з мужам і ўдава Шастаковіча. Яна ўзначальвае выдавецтва “DSCN”, названае паводле музычнай манаграмы “абрэвіятуры” Дзмітрыя Шастаковіча, і абяцала прывезці нам у дар яго нотныя выданні.

для нашай краіны. Падобныя форуму часта вядуць да іншых сумесных і міжнародных праектаў...

— Безумоўна, пашырацца нашы кантакты і творчыя сувязі. Беларусь набудзе яшчэ большую вагу як краіна высокай музычнай культуры і глыбокай навуковай думкі: у сімпозіуме бяруць удзел сямёра нашых даследчыкаў. Навуковы форум будзе стымуляваць не толькі далейшыя даследаванні нашых музыказнаўцаў, але і ўласна кампазітарскую творчасць. Нарэшце, вельмі хочацца, каб, дзякуючы гэтаму святу, узрос прэстыж самой музыказнаўчай прафесіі.

— **Перад вамі, наколькі мне вядома, пытанне “Кім быць?” у свой час не стаяла, бо прыкладам былі маці і старэйшая сястра, абедзве цяпер — прафесары, дактары мастацтвазнаўства.**

— Я змалку на свае вочы бачыла як перспектывы, так і складанасці дзейнасці даследчыка музыкі. Гэта не толькі дапамагала, але і накладвала дадатковую адказнасць. Так што стаўленне да музыказнаўства ў мяне заўсёды было вельмі сур’ёзным. Гэта ж нават не прафесія, а частка

жыцця, ад якой не сысці. Тут, як у любой творчасці: пакідаючы працоўны кабінет, не перастаеш думаць, а значыць — працаваць. Гэтым ж вучу і студэнтаў, прапаную ім дыскусійныя тэмы, каб разважалі, аргументавалі, а не проста пераказвалі завучанае.

— **Пэўна, музыказнаўчыя аргументы даводзіцца шукаць і ў сям’і? Музыканты-выканаўцы звычайна даволі скептычна ставяцца да навуковых тэорыяў: маўляў, каб сыграць той ці іншы твор, патрабуюцца тэхнічныя навыкі, эмацыйнасць і мастацкая інтуіцыя, а не ўсялякія “даследаванні формы”. У гэтым сэнсе ў вашай маці, знакамітай Таісіі Шчарбаковай, была больш спрыяльная “сямейная дыспазіцыя”: на трох музыказнаўцаў прыпадаў усяго адзін выканаўца — ваш бацька, вядомы віяланчэліст і педагог Мікалаі Шчарбакоў. У вас — зваротная прапорцыя: вы — адзіная музыказнаўца на трох выканаўцаў, а муж з дзвюма сынамі — гэта ж такая сіла!**

— Мы, можна сказаць, адукоўваем адно аднаго. Бо на справе музыказнаўства і выканальніцтва — не што іншае, як узаемадзеянне ўнутры адной прафесіі — музыканта. Лёша, да прыкладу, у свае 17 гадоў нечакана захапіўся Брамсам. І задае такія пытанні, кожнае з якіх выліваецца ў праблемную навуковую дыскусію.

— **Творчасць гэтага нямецкага класіка — някідкая, але вельмі глыбокая, складаная — набыла прыцягальнасць у куды больш стэлым узросце. Можа, на Аляксея вашы музыказнаўчыя гены паўплывалі?**

— Не ведаю. Але чым далей, тым мне ўсё больш цікава гутарыць з мужам і сынамі — не толькі як жонцы і маці, але і як навукоўцу.

Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ

Новыя версіі полацкіх пажараў

У наш час цяжка знайсці такі еўрапейскі горад, дзе заставалася б столькі таямніц мінуўшчыны, як Полацк. Адказаць на шматлікія пытанні, звязаныя з датай узнікнення горада, некаторымі асаблівасцямі побыту гараджан ды ўнікальнай планіроўкі тагачасных вуліц, могуць толькі прафесійныя гісторыкі. Дыт то хіба пасля плённай і напружанай працы з артэфектамі мінулых стагоддзяў. А спрыяе гэтай рабоце Дзяржаўная праграма, што прадугледжвае арганізацыю археалагічных раскопак старажытнага горада Інстытутам гісторыі НАН Беларусі.

Летаць археалагічныя даследаванні праводзіліся ў Запалацкім пасадзе, дзе былі выяўлены раней невядомыя факты з гісторыі старажытнага горада. Пасля грунтоўнага аналізу сёння можна сцвярджаць, што ў тым месцы быў пажар, які датуецца канцом XII — першай паловай XIII стст. Як адзначыў Марат Клімаў, навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, пажар, хутчэй за ўсё, меў катастрафічны характар, звязаны са знішчэннем большай часткі горада пад час ваенных захопніцкіх дзеянняў з боку ворагаў княства. Існуе некалькі версій, паводле якіх захопнікамі маглі быць псковічы і наўгародцы, альбо крыжакі, ці, нарэшце, плямёны летапіснай Літвы. На жаль, ніякіх дадатковых звестак пакуль не вышукана. Сярод знойдзенага матэрыялу праліць святло на гэтую гісторыю могуць хіба што арбалетныя наканечнікі стрэл, нехарактэрныя для палачан у гэты перыяд, але пашыраныя ва ўжытку ў іх заходніх суседзяў.

У выніку леташніх раскопак былі знойдзены каштоўныя артэфекты, некаторыя — упершыню ў археалогіі Беларусі, у прыватнасці, пярсцёнкі XII стагоддзя з выявай праквітнеўшага крыжа, крыжэнкаліён, пасавыя гарнітуры, характэрныя для прыбалтыйскіх плямёнаў.

Сёлета археалагічныя даследаванні праводзіліся ў іншых месцах. Сярод іх былі і так званыя выратавальныя раскопкі па вуліцы Францыска Скарыны, дзе ўжо цяпер поўнай хадой ідзе будаўніцтва. Па словах спецыяліста, на гэтым кавалку зямлі археалагічны слой часткова захавалася, у выніку чаго за-

Рэшткі арабскіх манет XII ст.

сведчана, што частка вялікага пасада на гэтым месцы пачала фарміравацца ў пачатку XI стагоддзя. Пры гэтым яе фарміраванне было даволі своеасаблівым, дакладней кажучы, стыхійным: вуліцы засялялі рамеснікі розных прафесій уперамешку. Пра гэта сведчаць знойдзеныя рэшткі прадметаў такой дзейнасці, як напрыклад, вытворчасць і апрацоўка металу, жалеза, апрацоўка скуры і косткі. Як адзначыў Марат Клімаў, даследаваная частка пасада актыўна існавала ў XI — XII стст. З цікавых знаходак можна вылучыць частку касцянога грэбня названага перыяду, фрагменты арабскіх манет, а таксама наканечнікі стрэл.

сіўся з адным з трох сюжэтаў нашай гісторыі: 862 годам — часам прыходу

Наканечнікі стрэл XII ст.

прадстаўніка Рурыкаў на полацкім пасадзе, 60-мі гадамі Х ст., калі кіраваць горадам пачаў Рагвалод, таксама пажар можа сведчыць пра вядомы раз-

буральны напад наўгародскага князя Уладзіміра канца Х ст.

Чарговым месцам, дзе сёлета праводзіліся археалагічныя работы, стала цэнтральная плошча Полацка, на якой плануецца аднавіць помнік 1812 года.

На тэрыторыі ў 100 квадратных метраў раскопкі займаліся студэнты-гісторыкі з Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта на чале з вядомым археалагам Дзянісам Дукам.

Паводле першапачатковых вынікаў іх працы стала вядома, што на гэтым месцы ў XI ст. размяшчалася гандлёвая частка горада. Археалагі знайшлі старажытныя драўляныя ходнікі і мноства іншых артэфектаў: ад манет і каралёў да ўнікальных дзвюхстворкавых нацельных крыжоў. Гісторыкі таксама вывучалі рэшткі фундаменту помніка героям 1812 года. Новы манумент, на аднаўленне якога выдаткавана 45 мільёнаў рублёў з бюджэту Саюзнай дзяржавы, плануецца усталяваць на гэтым жа месцы восенню.

Працяг раскопак, па меркаванні Марата Васільевіча, адбудзецца, відаць, толькі ў наступным годзе. Сёлета ж плануецца грунтоўна прааналізаваць знойдзенае. Дарэчы, па выніках апошніх археалагічных даследаванняў рыхтуецца да выдання зборнік навуковых артыкулаў, які мусіць пабачыць свет ужо праз некалькі месяцаў.

У перспектыве Марат Клімаў не выключае прыцягненне да раскопак на камерцыйнай аснове замежных турыстаў. Але пад гэта неабходна падводзіць заканадаўчую базу, дзе быў бы прапісаны такі пункт, як археалагічны турызм.

К.А.

Берасцяная пошта

Доўгі час для навукоўцаў берасцяныя граматы былі вялікай таямніцай. Лічылася, што бяроза не прыдатная для працяглага захавання, таму і першыя знаходкі пісалаў — металічных і касцяных стрыжняў, аналагаў сённяшніх ручак, — часам вызначалі як цвікі, шпількі для валасоў. Тым не менш, наступныя даследаванні паказалі адваротнае.

У жніўні спаўняецца 50 гадоў з таго часу, як пры раскопцы катлавана на плошчы Свабоды ў Віцебску будаўніком Яўгенам Фраловым была знойдзена на сённяшні час адзіная берасцяная грамата, — падзеі, што ўразіла ўвесь археалагічны свет. Віцебскі абласны краязнаўчы музей, у якім і захоўваецца гэты старажытны скарб, да

юбілею знаходжання старажытнага рукапіснага дакумента прымеркаваў навукова-практычную канферэнцыю "Віцебскія старажытнасці", пад час якой плануецца разгледзець актуальныя пытанні археалогіі, сацыяльна-палітычнага і культурнага развіцця горада X — XX ст. Таксама ў Літаратурным музеі пройдзе тэматычны Дзень ведаў, прысвечаны гэтай падзеі.

У цэлым, берасцяная грамата здольная даць уяўленне пра мову, стасункі людзей, што жылі ў даўнія часы. У прыватнасці, па форме літар віцебскай граматы акадэмік Расійскай акадэміі навук Барыс Рыбакоў вызначыў, што знаходка датуецца XIII стагоддзем, а мову дакумента далучыў да паўночна-заходняга цокачага дыялекту.

Іна ЯКУБОВІЧ, старшы навуковы супрацоўнік Віцебскага абласнога краязнаўчага музея

Да 70-годдзя з Дня ўз'яднання Беларусі

Перыпетыі лёсу апошняга рэвалюцыянера

Дата 23 жніўня 1939 года стала значнай для многіх краін свету. Лічыцца, што падпісанне так званага пакта Молатава-Рыбентропа чарговы раз падзяліла Еўропу на некалькі сфер уплыву і, бясспрэчна, паслужыла дадатковым імпульсам для пачатку Другой сусветнай вайны. Тым не менш, паводле савецка-германскай дамовы адбылося і лёсавызначальнае ўз'яднанне

беларускага народа.

Адным з тых, хто ўсталёўваў савецкую ўладу на Брэстчыне 70 гадоў таму, быў і Васіль Ласковіч, удзельнік рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі, партызан Вялікай Айчыннай вайны, ганаровы грамадзянін горада Брэста, узнагароджаны 4 ордэнамі і 12 медалямі. У свае 95 Васіль Пятровіч ходзіць на танцы, гуляе ў парку і, не азіраючыся на час, працуе над чарговай дакументальнай кнігай.

Яшчэ ў 15 гадоў Васіль Пятровіч уступіў у Камуністычны саюз моладзі Заходняй Беларусі, у 19 — у шэрагі Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі. Амаль адразу ж стаў арганізатарам узброенага паўстання ў вёсцы Навасёлкі Брэсцкага павета супраць акупацыйнага рэжыму. Неўзабаве адбыўся і першы ў ягоным жыцці арышт. Невядома, як склаўся б лёс, але сябры-падпольшчыкі не кінулі хлопца ў бядзе. Як распавёў Васіль Ласковіч, у 1933 годзе ён уцёк ад паліцыі, і не проста так: у яго было заданне перадаць сакрэтную

інфармацыю ў Варшаву:

"Мне выдалі так званы пропуск з паролем, напісаным на паперцы. Указанні былі строга: калі бачыш небяспеку — доказы з'есці. Так потым і атрымалася: на мяжы з Польшчай узніклі праблемы, і я змушаны быў праглынуць лісток з паролем і сакрэтнай інфармацыяй, — з усмешкай прыгадвае Васіль Пятровіч. — Гэта вам не жарт і не кіно: там жыццё, сапраўднае жыццё кіпела. І права на памылку мы не мелі. Адзін няправільны крок — і ты ўжо мёртвы..."

Потым наш герой апынуўся ў Мінску. Пайшоў у падпольную школу, дзе за час вучобы зблізіўся з вядомымі рэвалюцыянерамі Верай Харужай і Соф'яй Панковай. "Цэлы год я вучыўся ў падпольнай школе. А потым, у лістападзе 1934 года, мяне зноў арыштавала польская паліцыя. Катавалі жорстка. Следства доўжылася амаль год. У 1935-м за рэвалюцыйную дзейнасць прысудзілі да 10 гадоў зняволення. Спачатку мяне вызначылі ў Брэс-

Васіль Ласковіч і яго ўзнагароды.

цкую турму, затым перавялі ў Навагрудскую, потым — у Вілейскую, Варшаўскую і, нарэшце, у Коранава, што таксама ў Польшчы. У апошняй я затрымаўся ненадоўга. Пачалося наступленне фашыскай Германіі на Польшчу. Пайшлі чуткі, што нас хочуць перадаць гестапа. І мы, у адчаі, ламалі сцены, краты турмы — усё, што можна: прагнулі трапіць на Радзіму. Памятаю, выбеглі на двор — а там ужо нікога няма: усе турэмшчыкі, асцерагаючыся за жыццё, пакінулі пасты. Мы знайшлі мяшкі з вопраткай. Апрапуліся ў тое, што трапіла пад руку, і пабеглі далей ад гэтых мясцін. 14 дзён ішлі пад бамбёжкай, і толькі 14 верасня, каля 8 раніцы вярнуўся дамоў, апоўдні прыйшлі немцы".

Васіль Пятровіч з жонкай Валянцінай Васільевнай. 1960-я гг. Фота з сямейнага архіва.

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 31 — 34.)

Перад “Джакондай” Леонарда да Вінчы думаеш пра жыццё, перад “Сіксіцкай Мадоннай” Рафаэля — будзеш яго: са сваёй далёкай эпохі Адраджэння яна дапамагае мне жыць сёння. Яна ёсць тое, пра што калісьці, праз сотні абаротаў Зямлі вакол Сонца, у далёкай халоднай краіне скажа адзін чалавек: “Прыгажосць уратуе свет”.

Сёння гэтыя словы могуць выклікаць усмешку. А яна, як і сотні гадоў таму, верыць і нясе свету сваё дзіця. Магчыма, выратаванне і пачнецца з ацалелых надзеі і веры?..

...Няма эскізаў і накідаў. Адроз. Бы замова Неба. На руках Мадонны — Хрыстос. Асноўная — устойлівая і “законная” — версія. А мая — прыватная і аматарская — проста сын чалавечы і менавіта таму Боскае дзіця. Як і кожны, хто нарадзіўся ад жанчыны. Заўважце, удзіцяці — сур’ёзны выгляд мудрага дарослага, нібыта ён бачыць сваю ахвярную будучыню, а ў маці — чысты і даверлівы погляд дзіцяці, якому адкрываецца добры, абавязкова добры, свет. Яна гэтага прагне, яна ў гэта верыць, і такія пачуцці не могуць не быць стваральнымі. Магчыма, тое таксама адна з “загадкаў” невытлумачальнай уражальнай сілы рафаэлёўскага паслання.

Неаспрэчная дасканаласць гэтай карціны, як кажуць спецыялісты, — у дзіўным суіснаванні яе кампанентаў: “пухнатых” аблокаў, тэатральнай залонны, пухленькіх анёлкаў, самога ўкленчанага Сікста і вытанчанай прыгажуні святой Варвары... Але — і ў гэтым “але” і праўдзены геній — высокая адухоўленая “чалавечыя” маці і дзіця перамагаюць і традыцыі таго часу, і ўвесь падсобны “цырк” (шасціпалы Папа, анёлкі-херувімчыкі, якія размешчаны паперадзе ад Мадонны, ды, тым не менш, некая бацька яе!.. А Варвара выглядае такой прыгажуняй, хаця і святая! Музіць, толькі такія і маглі дапамагчы тым, хто сыходзіў, палягчычы іх пакуты.).

Неверагоднай прыцягальнасці юная маці і ўжо мудрае дзіця перамагаюць сам час і, прыходзячы да нас, прыдуць да нашых унукаў. І, магчыма, ім дапамогуць таксама...

Ратавальную місію мастацтва ў лёсах Зямлі — вось што “давёў” Рафаэль у саюзе са сваёй любімай — “Сіксіцкай Мадоннай”.

Ці не таму ля гэтага выратаванага палатна стаў на пост ахоўвання ў 1945-м селянін з беларускай вёскі ў пагонах сяржанта?..

Рафаэль. “Аўтапартрэт”.

Праз 500 гадоў...

Яшчэ школьнікам я ўпершыню ўбачыў гэтыя два дзіцячыя абліччы — маці і немаўляці — на вокладцы альбома “Дрэздэнская галерэя”. Першае, што падумалася: такая маладая, а ўжо мама... Пасля, у сталым узросце, прачытаў запа-

мінальную кнігу Леаніда Валынскага пра выратаванне дрэздэнскіх шэдэўраў. У расповедзе пра тое, як шукалі і ратавалі карціны, запомніўся эпізод з “Сіксіцкай Мадоннай”. Праз некаторы час я сустрэўся з Валынскім у Маскве, у рэстаране, і ён, ужо “жыўцом”, распавёў пра тое...

...1945 год. Некалькі дзён таму скончылася вайна. У Дрэздэне працуе спецыяльна — і тэрмінова — створаная дзяржаўная камісія па ратаванні галерэі. Адным з яе членаў і быў мастацтвазнаўца Леанід Валынскі, што толькі перад ад’ездам з Масквы прымерыў пагоны маёра. Ён удзельнічаў у апера-

Музіць, тады і ўсвядоміў: мастацтва ёсць формай жыцця. Не ў якасці выніку канструявання, а як народжанае пад рукою мастака нечакана, у час творчасці, як сястра-блізнятка першага жыцця. Абліччы маці-дзіцяці і дзіцяці — сімвала жыцця і яе зямнога працягу — сталі духоўным вынікам разваг Рафаэля пра жыццё ўвогуле, графічным выражэннем няўпэўненнай субстанцыі пад імем Дзіця-Жанчына-Чалавек. Зямным пачаткам яе і завяршэннем, месца якому не на Зямлі. Субстанцыя, якая вярнулася да нас з касмічнай Прапамыці.

Каб жа яшчэ ў зямным жыцці хаця б наблізіцца да гэтай тайны, адчуць-зразумець удзел гэтай карціны ў нашым жыцці...

...У 1955-м у Маскве, у Пушкінскім музеі, была наладжана развітальная выстаўка выратаваных і адрэстаўраваных шэдэўраў Дрэздэнскай галерэі. Чатыры месяцы не спынялася “ўсесаюзная” чарга: 1 мільён 200 тысяч наведвальнікаў ішлі да скарбаў духу чалавечага. Кажуць, адзін з тых, хто прыйшоў на выстаўку, спыніўшыся каля “Сіксіцкай Мадонны”, паразважаў уголас: “Дзіўна... Чаму ўсе так “едуць з глузду”? Што яны ў ёй знаходзяць?” А Фаіна Георгіеўна Раней-

Я шмат разоў глядзеў на рэпрадукцыі і бачыў аблічча чароўнага твару маладой жанчыны, мо і маёй сучаснай.

У Дрэздэне, у галерэі, адстаўшы ад “калег” па экскурсіі, я доўга глядзеў на даўно знаёмае, амаль роднае, аблічча... Мне падалося, што я ўсвядоміў галоўную думку мастака: фларэнтыйская шаснаццацігадовая дзяўчына — мадэль ягонай Мадонны — стала сучаснай усіх зямлян на ўсе часы, бо яна — Маці і Каханая. І, як кажуць рэжысёры, адначасова яна і Дзева Марыя з немаўлём Хрыстом на руках. І нішто ўва мне, пры абсалютна зямным успрыняцці Мадон-

Міна пад Мадонну,

або Сорак пяць тайнікоў для шэдэўра

Частка V

“К” завяршае публікацыю эсэ “Міна пад Мадонну, або Сорак пяць тайнікоў для шэдэўра”. І цэнтральная тэма — вяртанне легендарнай рафаэлёўскай “Сіксіцкай Мадонны” ў Дрэздэнскую галерэю, дзякуючы, у тым ліку, і воіну-беларусу, які ўдзельнічаў у яе выратаванні.

цыі па выцягванні карцін з паўзатоपленых і замініраваных штольніў ды вугальных шахт. Скрыні распакоўвалі ў мясцовым замку, расстаўляючы карціны на свабодзе, прыхінуўшы іх да сцен. Спецыялісты правяралі ступень пашкоджанняў шэдэўраў перад адпраўкай у Маскву. Салдаты, якія дапамагалі камісіі, добра натаміліся і атрымалі загад выпсцацца. Маёр жа, таксама нямала стомлены, адпачыць не мог: хадзіў, глядзеў, не мог наглядзецца...

Каля “Сіксіцкай Мадонны” пабачыў пажылога сяржанта, які стаў ля карціны, бы на варце, з аўтаматам на грудзях.

— Ты чаму не адпачываеш? — запытаў у яго мастацтвазнаўца.

— Не магу, таварыш маёр. Яна ж нам сваё дзіця даверыла, — ён кінуў у бок карціны. — Нельга без аховы. Яшчэ не час. Малы ж зусім... Ды і яна... Як мая малодшанька... Вы не клапаціцеся, таварыш маёр, захаваю ў найлепшым выглядзе!

“Яна ж нам сваё дзіця даверыла...”

Калі ў мяне нарадзілася дачка, я, як і кожны малады бацька, шмат фатаграфавалі яе. Часта — на руках маці. Аднойчы мяне ўразіла падабенства дарагіх мне абліччаў жонкі і дачкі з тымі — рафаэлёўскімі.

Адкрытасць свету, людзям, пяшчотная дабрыва, — дзіцячая даверлівасць маці і дзіця, што не ведае граху, і таму ён і ёсць увесь Сусвет... Чысціня і вера. Ён бачыць тое, што не дадзена нам. Доўга я не мог пазбавіцца ад адчування ажыўшай карціны.

...Выратаваныя карціны было выратавана рэстаўраваць у Маскве. І — тэрмінова. Для “Сіксіцкай Мадонны” маршал Коней, зачараваны гэтай карцінай, доўга сузіраючы яе ў адзіноце, прапанаваў свой самалёт. “Іван Сцяпанавіч, вы што?! — ледзь не абурана сказала маладая жанчына, кіраўнік камісіі, прафесар. — А раптам самалёт абрынецца долу? Вы разумееце, што можа быць?”

“Мой самалёт — вельмі надзейны, і пілот — дасведчаны. Я часта лятаю на гэтай машыне”. “Іван Сцяпанавіч, вы ж маршал, а яна — Мадонна!” — усклікнула жанчына. Маршал усміхнуўся і загадаў рыхтаваць спецсаў для карцін, для “Мадонны” — асобны вагон.

Гэтак саставу быў дадзены “зялёны калідор”. Тым не менш, загадкавых “прыгод” на шляху праз Германію і Польшчу не бракавала, нягледзячы на забеспячэную бяспеку ўрадавага ўзроўню: то буксы ў “галоўнага” вагона сталі грэцца, то ўвесь цягнік раптам адпраўляецца на запасны пучок, а то і наогул — барыкады з рэж і шпал. Добра, што не стралілі.

...Ахматава сказала пра Пастэрнака, што той напоўніў свет новым званам. Мала каму з людзей тых часоў гэта ўдалася. Рафаэль, калі перакласці з мовы жывапісу на мову музыкі, напісаўшы сваю Фарнарыну-Мадонну, даў свету “новую фарбу” і магчымаць пачуць крышталёна чысты гук натуральнага стану чалавецтва. Сэнс зразумелы, а загадка нараджэння і ўздзеяння застаецца. Я б тут у трывалай звязцы згадаў яшчэ адну Жанчыну Зямлі — Неферціці.

У іх — Мадонне і егіпецкай царыцы — заключана смяротная тайна, якой наканавана быць не разгаданай. І дзякуй Богу. Адсюль — вечнасць шэдэўраў, адсюль — яшчэ і “дадатковая” веліч і без таго дасканалых стварэнняў чалавечага духу.

сая, што нібыта апынулася побач, пракаменціравала: маўляў, гэтая дама з карціны столькі стагоддзяў захапляла чалавецтва, што цяпер яна сама можа вырашаць, на каго ёй рабіць уражанне, а на каго — не.

27 красавіка ў 13 гадзін 30 хвілін да адноўленага будынка зэмпераўскай галерэі ў яшчэ не ўзведзеным наноў Цвінгеры прыбыў першы транспарт з карцінамі. У “ганаровай варце” наўзбоч дарогі і перад будынкам галерэі стаялі людзі. Калі першую карціну — ёю стала “Сіксіцкая Мадонна” — уносілі ў галерэю, пачуліся апладысменты. Пасля 17 гадоў расстання Рафаэль, Тыцыян, Рэмбрант, Ліятар, Мантэнья вярталіся дадому...

Ахоўваючы, іх нябачна суправаджаў мой даўні знаёмы — беларускі салдат з аўтаматам на грудзях.

...Пераможцы вярталі пераможаным іх нацыянальнае багацце. Такое і ў такім маштабе адбывалася ў гісторыі чалавецтва ўпершыню.

Тайна Рафаэля

Што ж, нарэшце, патрэбна, каб наблізіцца да тайны Рафаэля? Па-мойму, зусім няшмат: добразычлівасць. На жаль, гэта не надаецца, а набываецца.

У мінулым, калі дзесяткі разоў сустракаўся з рэпрадукцыямі карціны Рафаэля, я не бачыў ні Сікста, ні святой Варвары, ні пару анёлкаў — толькі лік прыгожай маладзенькай зямной жанчыны. Ад сілы — дзесяцікласніцы нашай школы. Нарадзіла дзіцятка — і ў такі час цнатлівага разумення жыцця і шчасця — нарадзіла ад каханана хлопца. І нікога-нікога не баіцца: вось я і маё дзіця! Гляньце, які ён прыгожы! Я нясу яго вам, вы любіце яго — і станеце дабрэйшымі, чым раней.

ны, не супраціўляецца гэтаму. Ужо толькі тым, што яна ёсць, “нежывая”, Яна прымушае задумацца пыхлівых жыхароў планеты, задумацца пра экзістэнцыйную сутнасць чалавечага жыцця.

Сустрэча зямнога і нябеснага, мінулага і будучыні, далёкага і блізкага... Хацеў прадоўжыць яшчэ адным перыядам — “свайго і чужога”, — ды раптам зразумеў: сіла гэтага шэдэўра не столькі эстэтычная, хаця і тут яна такая, каб стаць непераўздызнай, колькі маральная: кожны час вылучае свае “авангарды”. Наш — задыхаецца ад нястачы кіслароду для душы. Усведмяючы гэта, мы інстынктыўна здзяйсняем спробу сысці “за” палатно “Мадонны”... І тады жыватворная іконная сіла яе адкрывае нам наш свет як рэальнасць, дзе няма чужасці, — ён увесь “свой”.

Рафаэль даверыў нам сваю Мадонну, яна даверыла нам сваё дзіця. Знак Неба. Знак імя Рафаэля...

Сяржант-беларус з сямікласнай адукацыяй адчуў, зразумеў і ахоўна ўстаў на Пост. А мы, чалавецтва, як “справіліся” з гэтым даверам?

Нехта з крытыкаў сказаў: “Патрабаванне чалавецтва да мастацтва расце”. Доўгі час, ведаючы Мадонну і працяглы час “кантактуючы” з ёй, я прачытаў бы тое выказванне з адваротнай дакладнасцю: патрабаванне мастацтва да нас расце.

...Адны творы мастацтва пашыраюць паняцце “свайго” горада, другія — краіны, трэція — Зямлі. Гэта ўжо маштаб. Але ёсць творы, што пашыраюць тваё светасузіранне — бачанне свету — да галактычнага. Яны — як дасканалыя тэлескопы душы: розумам не ахапіць.

Такая яна, “Сіксіцкая Мадонна”. І такі галактычны дар Рафаэля, Рафаэля, які здолеў. Зямлі ж было даручана-даверана (Кім? Чаму? Дзе?) уручыць гэты дар хлапчыне з Урбіна, Рафаэлю Санці. Згадаем, што землякі называлі яго Боскім Санцыя. Яны не памыліліся. “Мадонна” таму параўкай.

...Я стаю ля найвялікшай карціны Зямлі... Найчысцейшай прыгажосці...

Верціцца старая кружэлка, у памяці гучыць няхітрая мелодыя з маёй маладосці: “А у нас во дворе есть девчонка одна... Ничего в ней нет... А я всё гляжу, глаз не отвожу...”. Побач са мной — нябачныя, ды такія ўрчаісныя бабуля, мама, бацька, каханая, дзеці-ўнукі, сябры... Героі маіх кніг... Ледзь не спаленая ў варварскім агні маладзенькая настаўніца, абліччам падобная да Мадонны... Рафаэль... Сяржант з палескай вёскі...

Гэты, сустрэты мной, пастарэлы сяржант да сёння стаіць на сваім пасту, ахоўваючы маці і дзіця. Як толькі Рафаэль скончыў карціну, беларускі селянін стаў на яе ахову, на ахову чыстага свету. Аказваецца, яго можна “завяваць” не атамнай бомбай, а даверам. Пяцьсот гадоў Рафаэль унушае гэта людзям — не чуючы... Глухія ад нараджэння, або тое — часовае?

У адзінстве гэтай карціны — уся шматстайнасць гэтага свету. І акно ў свет будучы.

Навум ЦЫПІС

МУЗЕИ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастоцтва Беларусі
XII — XIX стст.
■ Мастоцтва Беларусі
канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастоцтва Расіі
XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастоцтва краін
Усходу XV — XX стст.
■ Мастоцтва краін
Заходняй
і Цэнтральнай
Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу,
скульптуры,
графікі беларускіх
мастакоў 1940-х
— 1980-х гг.
■ Выстаўка
"Слуцкія паясы".
■ Выстаўка
"Блізка да дому:
Ізраіль, які я люблю".
■ Выстаўка
"Палітра памяці",
прысвечаная 65-годдзю
вызвалення Беларусі ад
нямецка-фашысцкіх
захопнікаў.

Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная,
33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная
экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Выстаўка **Л.Нішчык**.
■ Фотаўстаўка **У.Суцягіна**.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ ВІТОЛЬДА
КАЭТАНАВІЧА
БЯЛІНІЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 27.
Тэл.: (8-0222)
22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕИ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
І КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСІ**

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

г. Мінск, пр-т
Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя
"Гісторыя І-га з'езда
РСДРП".
■ Выстаўка "Ваенныя,
суровыя, простыя..."

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск,
вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:
■ Выстаўка, прысвечаная
85-годдзю
А.Савіцкага.
■ "Спадарожнікі
дзяцінства".
■ "Хата —

Беларусі).
■ Праект "Беларусь
партызанская".
Праект інтэрактыўнай карты:
"Вызваленне Беларусі"
(хроніка вызвалення
і мультымедыяная
прэзентацыя аперацый
Чырвонай Арміі па
вызваленні Беларусі ў
верасні 1943 — ліпені 1944 гг.).

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная
частка

**дзяржаўнаму дзеячу
СССР А.Грамыку.**

Вежа палаца
Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная
экспазіцыя
"Уладальнікі
Гомельскага маёнтка
Румянцавы і
Паскевічы".
■ "Гравюра XVII —
пачатку
XX стст.".
■ "Французскі раман
XIX стагоддзя".

Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Поры года" (выстаўка
Ніны Прохаравай,
прысвечаная Году роднай
зямлі).
■ "Свет
звяр'юў
Гомельшчыны".

■ Пастаянная выстаўка
ваеннай тэхнікі.
■ На тэрыторыі
музея працуе
пнеўматычны цір.
■ У выставачнай зале:
**выстаўка новых
паступленняў
з фонду
музея.**

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.
■ "Дах-9".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ Выстаўка работ
**Аліны Пяршай
і Ганны Лубковай
"Рэха Дрэздэнскай
акадэміі"**.

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс.:
(8-0152) 72 27 57.
■ Персанальная
выстаўка
графікі
В.Целеша.

**КАРЦІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.:
(8-0232) 77 75 20.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.
■ Пастаянная
ваенна-гістарычная
экспазіцыя.
■ Лакальныя
экспазіцыі
ў санітарным
вагоне;
у партызанскай
зямляніцы.

Паважаныя чытачы!

**на газету
"Культура"
Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
63875,
ведамасная
падпіска —
638752;**

**ІДЗЕ
ПАДПІСКА**

**на часопіс
"Мастоцтва"
Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
74958,
ведамасная
падпіска —
749582.**

**НА КАСТРЫЧНІК
І НАСТУПНЫЯ
МЕСЯЦЫ
2009 ГОДА!**

мой сусвет".
■ "Жыццё
**Л.М. Талстога
ў фатаграфіях
сучаснікаў"**.
■ Выстаўка
музейных
прадметаў
XI — XX стст.
з фонду
музея
"Вякоў мінулых
успамін...".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Праект
"Бітва за Беларусь.
Трыумф Пераможцаў"
(да 65-годдзя
вызвалення

палаца
Румянцавых
і Паскевічаў
Выстаўкі:
■ "Аляксандр Гайлевіч.
20 гадоў творчасці".
■ "Гонар мундзіра".
■ "Памяць сэрца".
■ "Васковыя фігуры"
(з калекцыі Санкт-
Пецярбургскага музея
васковых фігур).
■ "Нараджэнне і
адраджэнне".
■ Выстаўка
Анатоля Отчыка
"Подых Палесса".
■ Выстаўка керамікі з
фонду музея
ў рыцарскай зале.

Экспазіцыі:
■ "Культавыя
прадметы".
■ "Старажытная
гісторыя
Гомельшчыны".
■ "Загадкавыя фантазіі
мора"
(грот палаца).
■ Экспазіцыя,
прысвечаная

■ Працуе куток
жывых
экзатычных
рэптылій.

Зімовы сад
■ Свет
субтрапічных
раслін
і жывёл.

Экспазіцыі:
■ "Мастоцтва
ў гарадской
культуры XIX —
пачатку XX стст.".
■ "Старажытная
Беларусь".
■ "Беларусь
XVI — XVIII стст.
у партрэтах і геральдыцы".
Выстаўкі:
■ "Халодная і
агнастрэльная зброя".
■ "Саксонскае люстра"
і магдэбургскае права
— асновы Еўропы".
■ "Крыніцы
адвечнай
прыгажосці".
■ "Выратаваныя
каштоўнасці".

Дом-музей І з'езда РСДРП

Выдаецца
з кастрычніка
1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае
пасведчанне № 418
Галоўны рэдактар —
Людміла КРУШЫНСКАЯ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Уладзімір ЗАМЯТАЛІН,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Аляксандр РАШЧУПКІН,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Рычард СМОЛЬСКІ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.
Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ
(намеснік
галоўнага рэдактара),
Пётр ОВАД
(адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНАВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілля СВІРЫН,
Антон СІДАРЭНКА.
Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛ'КОВІЧ,
Наталля КІРПІЧЭНКАВА,
Алена САБАЛЕЎСКАЯ,
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела
фотайлюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастоцкі рэдактар —
Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66
(прыёмная)
(017) 286-07-97,
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-23
(017) 334-57-35.
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзейнасць
ЛВ №02330/0494414
ад 17 красавіка 2009 г.
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у
рэдакцыю
паведмяляюць сваё
прозвішча, поўнае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца работы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць
матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы.
© "Культура",
2009.
Індэкс 63875
Наклад 8821
Падпісана ў свет
27.08.2009 у 18.30
Замова 4664
РУП "Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

